

11.057

ԵՐԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱ

Կ. Ի. ՊՈՒՍՏՍՈՎ

ՊԻՈՆԵՐԻՆ
ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Թարգմանեցի՜ն

ԿԱՐ. ՀԱՆՈՐԵՍԱՆ ՅԵՎ, ՀԱՐ. ՊԵՏՐՈՍԵՍԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1928

3K100

7-74

24 SEP 2006
1 DEC 2009

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՍԵՐԻԱ

Կ. Ի. ՊՈՂՍՈՍՅԱՆ

Պ Ի Ո Ն Ե Ր Ի Ն
ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Թարգմանեցին

ԳԱՐ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ ՅԵՂ. ՀԱՐ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

113

1928

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ. - ՅԵՐԵՎԱՆ. 1928

22 JUL 2013

17057

Հր. № 782. Գրառեզվար 780 (բ) Տիրած 3000
Պետերատի առաջին տպարան Վաղարշապատում
Պատվեր № 197

864857

ԽՍՀՄ ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՎ Ե ՈՂԱԿՎԱԾ

Նախիր քարտեզին ու դու կտեսնես, վոր
Խորհրդային Հանրապետությունների Միություն-
նը բուրժուական յերկրներին սահմանակից ե:
Այդ յերկրներից ամեն մեկում—Լեհաստանում,
Ռումինիայում, Նամանավանդ Ֆրանսիայում և
Անգլիայում բանակը վոչ թե նվազում, այլ մե-
ծանում ե: Լեհաստանը, Ռումինիան, Ֆրանսիան
ու Անգլիան իրենց զորքերի մեջ սպառազին-
ման նոր միջոցներ են մտցնում, պատերազմի
նոր ու ավելի մահաբեր միջոցներ: Այդ յերկրնե-
րի բուրժուական պատերազմի պատրաստու-
թյուններ ե տեսնում: ԽՍՀՄ-ն պատերազմ չի
ցանկանում. բոլոր յերկրների կառավարություն-
ներին վոչ թե խոսքով, այլ գործով զինաթա-
փություն ե առաջարկում: Այս բանին ապացույց
աչն, վոր մեր Կարմիր բանակը կրճատվի—
560,000 մարդու յե հասել: Իսկ առաջ, մեկնում բա-
նակի թիվը $5\frac{1}{2}$ միլիոնի յեր հասնում, այսինքն,

պատերազմից հետո Խորհրդային կառավարությանը կարմիր բանակի թիվը 10 անգամ կրճատվեց:

Բուրժուական վոր չերկրի բանակն ել վերցնելու լինենք, ԽՍՀՄ-ի Կարմիր բանակը թվով նրանից պակաս ե: ԽՍՀՄ-ի ամեն մի 10.000 բնակչին 41 կարմիր բանակային ե ընկնում, Լեհաստանի ու Ռումինիայի ամեն մի 10.000 բնակչին 100 զինվոր ե ընկնում, այսինքն՝ 2 անգամից մի քիչ ավելի, իսկ Ֆրանսիայում՝ 5 անգամ ավելի: Բանակի պետական ծախսը մեզնում ամեն մի բնակչին 3 ռուբլի չե ընկնում, Լեհաստանում՝ 11 ռուբլի, իսկ Ֆրանսիայում՝ 13 ռուբլի 70 կոպեկ, այսինքն՝ Լեհաստանն իր բանակի վրա ԽՍՀ Միությունից 4 անգամ ավելի չե ծախսում, իսկ Ֆրանսիան՝ ել ավելի:

Խորհրդային կառավարությունը բոլոր չերկրների բուրժուազիային հաճախ զինաթափություն ե առաջարկել. այս առաջարկություն պատասխանն այն ե չեղել, վոր այդ չերկրների բուրժուազիան նորից ե սպառազինվել: Անգլիայի, Ֆրանսիայի ու Ամերիկայի ծովային և ոդային նավատորմը տարեցտարի մեծանում ե, բայց այդ նավատորմը պատերազմի համար ե մեծանում: Ուրեմն բուրժուազիան պատերազմի պատրաստություններ ե տեսնում: Խոսքով խաղա-

ղություն մասին ե խոսում, այդ առթիվ համագումարներ ե հրավիրում, իսկ հեռեից սուր ե սրում:

Սակայն, համագումարները միայն խաղաղության հարցերը քննելու, զինաթափության ու այդ որինակ լավ առաջարկությունների համար չե, վոր գումարվում են: Այդ համագումարների հետ միաժամանակ բուրժուազիան նաև ուրիշ գործերի համար ԽՍՀՄ-ի դեմ պատերազմի պատրաստություններ տեսնելու համար եր հավաքվում: ԽՍՀՄ-ի արևմտյան զրացի չերկրների գեներալները Ռիգայում խորհրդակցում ելին, թե ինչպես անեն, վոր պատերազմը հաջող չեղունենա: Լեհաստանն ու Ռումինիան ռազմական դաշինք են կնքել: Ռումինիան մինչև որս Բեսարաբիան բռնի կերպով պահում ե իր ձեռքում, այնտեղ անողոք հաշիվ ե տեսնում այն բանվորների ու գյուղացիների հետ, վորոնք կամենում են ԽՍՀՄ-ին միանալ, Խորհրդային իշխանություն ունենալ:

Վերջին ժամանակներս բուրժուազիան, մանավանդ անգլիական բուրժուազիան, վորձում եր բոլոր չերկրները ԽՍՀՄ-ի դեմ կազմակերպել, մեզ մեղադրում եր Բուլղարիայի Սոֆիա քաղաքի տաճարը պայթեցնելու, Յեփրոպայում հեղափոխական ապստամբություններ կազմակեր-

պելու գործում: Ճիշտ է, առաջժամ բուրժուազի-
ային չի հաջողվել ԽՍՀՄ-ի վրա գինված հար-
ձակումներ կազմակերպել: Անգլիական բանվոր-
ներն զգուշացրել են, վոր չեթե ԽՍՀՄ-ի դեմ
պատերազմ սկսեք, ապա մենք «ԽՍՀՄ-ի աջակ-
ցության Կոմիտեներ» կստեղծենք և կդադա-
րենք զենք շինելուց ու փոխադրելուց: Սակայն
բուրժուազիան ժամանակավորապես տեղի տվեց
ու մեղբորորովին հանգիստ չթողեց: Մենք պետք
է միշտ ավելի վատ ուրի համար պատրաստ լի-
նենք: Ուստի Խորհրդային Սոցիալիստական Հան-
րապետությունների Միության 3-րդ համագու-
մարը վորոշել է Կարմիր բանակն ամրապնդել:
Հզոր ու ռազմունակ Կարմիր բանակն է լինելու
խաղաղության լավագույն գրավականը:

Ժամանակակից պատերազմը վոչ միայն ճա-
կատում բանակներն են մղում, այլև վողջ չեր-
կիրն է մղում: Ամեն ինչ պետք է նպաստի
հարձակում գործող թշնամուց պաշտպանվելուն
ու նրան հաղթանակելուն: Ուստի բոլոր աշխա-
տավոր բնակչությունը ռազմական տեսակետից
դաստիարակություն պետք է ունենա ու գալիք
պատերազմի ձևերը գիտենա: Մեզ մոտ, ՀՍԽՀ-
ում, ամեն մի մարդ Կարմիր բանակը պետք է
ճանաչի, գիտենա, թե ինչպես է Կարմիր բա-
նակն ապրում, սովորում, հնարավոր թշնամի

ների դեմ պատերազմի պատրաստություններ
տեսնում: Պիտե՞րը պետք է վոր Կարմիր բանա-
կը ճանաչի - պատերազմի ժամանակ նա Կարմիր
բանակի ոգնականներից մեկը կարող է դառնալ:

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲՈՒՐԺՈՒԱ- ԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑ

Կարմիր բանակը բանվորա-գյուղացիական
է կոչվում: Այս բանակի՝ Կարմիր բանակայինը,
հրամանատարն ու քաղաքական աշխատավորը
բանվորներն ու գյուղացիներն են: Բանվորներն ու
գյուղացիներն իրենք են զենքը ձեռքներին
պաշտպանում խաղաղ աշխատանքը, իրենց բան-
վորա-գյուղացիական իշխանությունը: Այս կա-
ռավարության առջև ամեն տարի նոր մարտիկ-
ներ — Կարմիր բանակայիններ են յերգվում:

«Յես, աշխատավոր ժողովրդի զավակա,
Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետու-
թյունների Միության քաղաքացիս, ինձ վրա չեմ
վերցնում բանվորական ու գյուղացիական բա-
նակի ռազմիկի կոչումը»:

Կարմիր բանակում հրամանատարը Կարմիր
բանակայինի հետ «դուք» ով է խստում: Կար-
միր բանակը վոչ միայն ռազմիկ, մարտիկ, այլև
քաղաքացի չէ դաստիարակում:

Անաշխատ տարրն ու բուրժուազիան զինա-
կոչվում են, բայց նրանց ձեռքը չի տրվում.
նրանք Կարմիր բանակին միայն ծառայութուններ
են մատուցում: Միայն բանվորներն ու գյուղա-
ցիները, աշխատավոր ժողովրդի զավակներն ի-
րավունք ունին զենքը ձեռքներին պաշտպանե-
լու ԽՍՀՄ-ն¹⁾:

Կարմիր բանակայինը վոչ միայն ԽՍՀՄ-ի
աշխատավորների, այլև համայն աշխարհի աշխա-
տավորների առջև հանդիսավոր խոստում ե տա-
լիս: Բանվորական ու գյուղացիական կառավա-
րության հենց առաջին կոչին կարմիր բանա-
կայինը պարտավորվում ե ամեն տեսակի վտանգ-
ների, ԽՍՀՄ-ի բոլոր թշնամիների դեմ դուրս
գալ՝ «սոցիալիզմի ու ժողովուրդների չեղբայրու-
թյան գործի համար չինայել վոչ իր ուժերը, վոչ ել
իր կյանքը»: Հետևապես Կարմիր բանակը համայն
աշխարհի բոլոր աշխատավորների բարեկամն ե
հանդիսանում, բոլոր ժողովուրդների չեղբա-
րության համար ե Կարմիր բանակը կռվում:
Կարմիր բանակի թշնամիները ԽՍՀՄ-ի թշնամի-
ներն են — ամբողջ աշխարհի բուրժուազիան: Կար-
միր բանակի բարեկամները ԽՍՀՄ-ի բարեկամ-

¹⁾ Պարտադիր զինվորական ծառայության վերաբերյալ ո-
րենքի համաձայն, անաշխատները զինվորական հատուկ տուրք
են վճարում:

ներն են — ամբողջ աշխարհի բանվորներն ու աշխա-
տավոր գյուղացիութունը: Յեվ իզուր չե, վոր
Խողինսկի դաշտում, Կարմիր բանակի ճամբար-
ներում (լագերներում), գերմանական ու շվե-
դական բանվորները, — նորերս չեկաժ պատգա-
մավորութունների անդամները, Կարմիր բանակի
հետ չեղբայրացան: Գերմանական բանվորները
կարմիր բանակայինների, Պետքաղվարչության
զորամասերի՝ բուրժուազիայի համար ամենա-
զարհուրելի զորքերի գլխարկներ ելին դնում ի-
րենց գլուխը:

Կարմիր բանակը ծնունդ ե առել ու զար-
գացել Ֆաբրիկներում՝ զինվորներից, աշխնքն՝
ցարական բանակի գյուղացիներից: Կարմիր բա-
նակը վողջ Միության հանրապետութունների
բանվորների ու գյուղացիների «հասարակական»
մեծ «ժողովն» ե հանդիսանում:

Իսկ բուրժուական բանակում բանն ուրիշ
ե: Ոտար չեղկրների զինվորը վոչ մի իրավունք
չունի. նրա իրավունքը միայն այն ե, վոր «ա-
ռանց առարկելու լսի սպային ու գեներալին»:
Բուրժուազիան իր բանակի զինվորի մեջ միայն
թնդանոթի միս ե տեսնում ու մեկ ել՝ վոսկոժ
լի իր քսակը պաշտպանողի: Այս պատճառով ել
բուրժուական բանակում սպան ու զինվորը չե-
կու տարբեր բաներ են: Սպային չառ բան ե

թուլլատրվում, իսկ զինվորին—վոչինչ: Ձինվորը քաղաքական կուսակցության մեջ չի կարող մտնել. չեթե իմանան, վոր նա կոմյերիտական է, այդպիսի զինվորին դատի չեն տալիս, ծեծում, հետը բարբարոսի պես են վարվում: Ձինվորն ընտրելու իրավունք չունի: Ձինվորի հետ «դու»-յով են խոսում: Սպան կարող է ծեծել զինվորին, վորովհետև այս բանի համար նրան վոչինչ չեն անում: Բուրժուական բանակներում, ինչպես նախկին ցարական բանակումն եր, զինվորն անլեզու «հայվան» (անասուն) է:

Բուրժուական բանակների զինվորների մեջ ազգային փոքրամասնություններին պատկանող շատ զինվորներ կան. որինակ լեհական բանակում՝ բելորուսներ, հրյաներ, ուկրաճնացիներ, ուումինական բանակում՝ մոլդավներ: Նրանք իրենց պետություն համար չեն ուզում կռվել, վորովհետև հալոենիքն իրենց համար խորթ մայր է:

Ուստի բուրժուական բանակներում կապիտալիստները վախենում են բանվորներու ուզուղացիների ձեռքը գենք տալ: Նրանք աշխատում են զինվորների գլուխը մտցնել, թե պետք է «լսող», «հնազանդ», «կրոնի, թագավորի ու հայրենիքի» պարտքը կատարող լինել և հազար ու մի ծբախ-պրախ, հիմար ու ալնի-ալնի բաներ: Առաջ ցարական բանակում ել այդպես եր: Քա-

ղաքականության մասին—վոչ մի խոսք. միայն տերտերներն, ոգտվելով զինվորների տգիտությունից, նրանց հազար ու մի չլսված բաներ են պատմում:

Բայց փոխարենը՝ պատերազմի ու հեղափոխության ժամանակ նման բանակը կազմալուծվում է ու քայքայվում: Կարմիր բանակը քաղաքացիական կռվի բովից ամրապնդված և ուժեղ է դուրս չեկել: Կարմիր բանակում այն բանվորների ու գյուղացիների ուժն եր թագավորում, վորոնք չեյին ուզում հողը կալվածատերերին չեա տալ, իսկ Փաբրիկները՝ կապիտալիստներին: Իսկ ցարական հին բանակը 1917 թ. բանվորների կողմն անցավ, վորոնք թագավորին գահընկեց արին (թախսից գցին), իսկ 1917 թ. Հոկտեմբերին ել բուրժուազիային տապալեցին: Ցարական բանակի զինվորներն իրենց բալլընիկներ եյին անվանում, վորովհետև հասկացել եյին, վոր պատերազմն ավելորդ մի բան է ու գիտակցել եյին, վոր հեղափոխությունն է անհրաժեշտ:

Բոլոր յերկրների բուրժուազիան ուզում է մեզ հետ կռվել, բայց չի կարողանում: Նրա բանակները հենց վոր հասնեն կառմիւ բանակին, իսկուճն կքայքայվեն, վորովհետև ներկայումս միմիայն ճիպտի դիսցիպլինայով են պահվում:

վորովհետև յեվրոպական քաղաքների բանվոր-
ներն աշխարհում Աշխատանքի առաջին Հանրա-
պետութւյան քաղաքները տեսել են: Յեթե այդ
բանվորները զորակոչի ժամանակ կանչվին ԽՍՀՄ-ի
հետ պատերազմ անելու, նրանք զենքն իրենց
տերերի՝ բուրժուազիայի դեմ կդարձնեն: Բան-
վորա-գյուղացիական Կարմիր բանակը քաղաքի
բանվորների ու գյուղացիների զինված միու-
թյունն է:

Բուրժուական բանակ ասածդ, սպայի, բուր-
ժուազիայի ներկայացուցչի հրամանի տակ գրա-
նվող ազետ զինվորն է: Կարմիր բանակի ու բուր-
ժուական բանակների տարբերութլունն էլ հենց
այդ է:

Պիոները Կարմիր բանակի ու բուրժուա-
կան բանակների տարբերութլունը պետք է ի-
մանա:

Այդ տարբերութլունը ճիշտն իմանալու հա-
մար պետք է իմանալ, թե ինչպես է Կարմիր
բանակը կառուցված, ինչպես է ապրում ու սո-
վորում, այլև այդ բանակի ծագման պատմու-
թյունը: Կարմիր բանակը ռուսական և ոտար
չերկրների բուրժուազիայի կոիջների մեջ է ա-
ճել ու ամրապնդվել: Մի ժամանակ խորհուրդ-
ների ամբողջ աշխարհը հրեղեն ողակի մեջ էր,
սպիտակ բանակներն ամեն կողմից մեզ նեղում

էին: Ելի հենց Կարմիր բանակն այդ կոիջե-
րից պատվով դուրս յեկավ: Կարմիր բանակը
բանվորների ու գյուղացիների սիրասուն զա-
վակն է: Կարմիր բանակի նախորդները Կարմիր
զվարդիայի ջոկատներն էին:

ՆՈԿՏԵՄԲԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ (1905 թ.)

Յարական կառավարութլունը բանվորներին
ու գյուղացիներին սաստիկ և անխիղճ ճնշում,
այն ժամանակվա Ռուսաստանի տարբեր ազգու-
թյուններին նեղում էր: Բանվորները 10—12
ժամ էին աշխատում, արձակուրդ ստանալու
իրավունք չունեին, ցածր աշխատավարձ էին
ստանում, գյուղացիները հող ու լժկան չունե-
լին, վորովհետև հողը կալվածատերերի ձեռքին
էր, հարկ շատ էին տալիս: Կառավարութլունն
առանձին ազգութլունների միջև կոտորած ու
հրյաների ջարդեր էր սարքում: Աշխատավոր
ժողովուրդն իրավունքից զրկված էր: Բանվոր-
ների կողմից առաջադրված ամեն տեսակի պա-
հանջ քննութլան էր առնվում իբրև մի հանցա-
գործութլուն: Այս բոլորն ավելացում էր դժգո-
հութլուն հայանողների թիվը, նրանց սերտ կա-
պում էր հեղափոխութլան հետ ու մոտեցնում
վերջինիս: Կոիվ գնացողն ու կուսակցութլուն
կազմակերպողն ամենից առաջ բանվորներն են:

Մրանց միանում են գյուղացիները, Բանվորները ու գյուղացիները միություն ե կռվում ու կռվում՝ ցարական ինքնակալության, ֆաբրիկատերերի ու կալվածատերերի և բոլոր ճնշողների դեմ:

Բանվորների ու գյուղացիների ուժերը համախմբեցին բալչեիկները միջոցով, Վլադիմիր Իլյիչ Լենինի ղեկավարած Կոմունիստական կուսակցության միջոցով: Այս կուսակցությունն իր շարքերի մեջ ե համախմբել ազատության գործի համար կռվող՝ բանվոր՝ դասակարգի բոլոր լավագույն ուժերը, հզոր ու անվեհեր մարտիկներին:

Ցարական կառավարությունն աշխատում եր խեղդել հեղափոխական յեղույթների ամեն տեսակի բռնկումներ, ամեն մի մարտիկի հետ խիստ ու դաժան կերպով հաշիվ եր տեսնում, գնդակահարելով բազմաթիվ անգն մարդիկ: Բանտ, աքսոր, տաժանակիր աշխատանքներ, կախաղան, զինված բանակ ու վոստիկանություն, ահա ցարական կառավարության այն գեղեցիկ, վոր հողի, ազատության ու բանվորի և գյուղացու լավագույն բախտի համար դուրս յեկողների դեմ ելին դարձված: Այդ զինված ուժին պետք եր նույնպես զինված ուժ հակադրել: Բալչեիկներն այդ բանը նախատեսնում

ելին: Նրանք պնդում ելին ցարական կառավարության դեմ զինված ապստամբություն կազմակերպել: Այդ նպատակով բալչեիկները պնդում ելին՝ բուրժուազիայի իշխանությունը տապալելու համար քաղաքներում բանվորների զինված շոկատներ — կարմիր գվարդիա կազմակերպել: Յեվ այդ շոկատներն ստեղծվեցին:

1905 թվի հունվարի 9-ին բանվոր դասակարգը կին ու յերեխայով, խաչ ու խաչվառով ու տերտերներով՝ խաղաղ պահանջներով թագավորի մոտ գնաց: Թագավորը ժողովրդից վախեցավ, իսկ զորքն ու վոստիկանությունն սկսեց անգն բանվորներին — ցուցարարներին գնդակահարել: Բանվորները խաչ ու խաչվառ, թագավորի պատկերները վոտքերի տակ պցին ու տրորեցին. ծածանվեցին կարմիր դրոշակները: Այն օրից նրանք մի ավելորդ անգամ ես համոզվեցին, վոր հրաշանի ու թնդանոթի դեմ իրենց թնդանոթը, հրացանն ու գնդացիը պետք ե ունենան: Սակայն խնդիրը միայն այդ չեր: Պետք եր ցարական բանակն ել կազմալուծել ու քայքայել, ստիպել այդ բանակին բանվորների հետ գնալ, Հենց այդ բանի համար ել բանվորներից մարտական խմբեր կազմակերպելու հետ մեկտեղ, կոմունիստները բանակում բալչեիկական բժիշկներ կազմակերպեցին: Դժվար եր այդ

բանն անել, բայց բանվորների չերկաթե կամբը բոլոր դժվարությունները հաղթահարեց. 1905 թվի սկզբին արդեն, Ռուսաստանի զանազան ծայրերում, բանվորների մարտական խմբերը հաճախ հաղթող ելին դուրս գալիս ցարական վարձկանների դեմ մղվող կռվում:

Խմբերը հեղափոխականորեն տրամադրված բանվորներից ու գյուղացիներից ելին բաղկացած: Ցարական բանակի դասալիք զինվորները միանում ելին այդ խմբերին: Այդ խմբերը մասնավորապես 1905 թվին Կովկասում ելին լավ գործում, կառավարությանը մեծ վնասներ հասցնելով ու միաժամանակ չբռնվելով: Զոկատները սարսափ ելին ազդել կառավարական զորքերին ու փոստիկանությանը: Այդ շոկատները «կարմիր շոկատներ» (циттелиразми) ելին կոչվում:

Մերձբալթյան չերկրում, — այժմ Լիտվա, Լատվիա, Եստոնիա, ցարական բանակի կատաղի կռիվներին հեղափոխական մեծ բանակն եր արդեն մասնակցում, վոր մոտ 60 հազար մարդ ուներ:

Մոսկվայում բանվորներից զինված հզոր, մեծ շոկատներ ելին ստեղծվել: Կառավարությունն այդ շոկատների դեմ իր բանակի լավագույն զնդերը Մոսկվա քաղեց: Բայց ելի հենց բանվորական գուգասները, վոր Մոսկվայի բոլոր

աշխատավորների անսահման ոգնությունն ելին վայելում, ասաներկու որ դիմադրություն ելին ցույց ալիս: Այս բանը 1905 թվի դեկտեմբերին եր: Գուգասները մոտ 10.000 մարտիկից ելին բաղկացած: Այդ տասնյակ խմբերի դեմ՝ թնդանթներով զինված հարյուրավոր զնդեր ելին գնում:

1905 թվին բոլոր քաղաքներում բանվորները զենք վերցրին: Գյուղն ել վտաքի չելավ: Յեղաններով, գերանդիններով ու կացիններով զինված՝ նրանք այլում ելին կալվածատերերի ազարակներն ու վոչնչացնում ելին ազնվականների վորջերը: Բայց գյուղացիությունն անկազմակերպ ել, մանր խմբակներով ելին գործում, ուստի և ցարական զահիճներն արագ ու անխիղճ կերպով ճնշում ելին նրանց:

Բանվորներին ջախջախելուց հետո, ցարական կառավարությունը 1905 — 1906 թվականների ժողովրդական ապստամբությունը բանվորա-գյուղացիական արյան ծովում խեղդեց: Կախաղանը, մտրակն ու զնդակահարությունները քաղաքի բանվորների ու գյուղի ուսնչպարների դեմ դարձրեց: Զղախացնող մի պատերազմ եր: Սակաչն բանվորներն ու գյուղացիներն իմացան, թե ինչպես պետք ե կովեն, հասկացան, վոր

առանց ուշ ռենենալու՝ ցարական իշխանության դեմ հաշիվ տեսնելը հեշտ բան չէ:

Մութ կամայականության որեր սկսեցին: Վոստիկանության կրնկի տակ ամեն ինչ կործանվեց, ճգնվեց ու չերկրի չերեսից սրբվեց: Սակայն կոմունիստները (բալլևիկներն) այդ ծանր պայմաններում ելի հենց նոր կռվի պատրաստություններ ելին տեսնում. մասնաշին նոր կռվի համար իրար ելին միացնում, բանվորներին հաղթանակելու կամք ելին ներշնչում: Յեվ հուլյսերն իզուր չանցան: 1912 թվին Սիբիրի Լենայի հանքերում բանվորներին զնդակահարելը նրանց ընդհանուր գործադուլի հանեց, ու միայն 1914 թվի պատերազմն եր, վոր աշխատավոր ժողովրդի ուշադրությունն իրեն վրա դարձրեց: Բայց պատերազմը միաժամանակ նաև ցարական կառավարության գերեզմանավորն ու փթող ինքնակալութուն վերջին հարվածը դարձավ:

Ֆրանսիական ու անգլիական կապիտալիստները Ռուսաստանը պատերազմի մեջ քաշեցին: Կալվածատերերն ու բուրժուազիան պատերազմով շահագուգուված ելին, վորովհետև պատերազմը նրանց ձեռնտու չեր: Պատերազմը Տաճկաստանիս նոր հողեր խլելու համար եր մղվում Յեվ, բացի այդ, աճող հեղափոխու-

թյան սպառնալիքի առջև ցարական կառավարությունն ուրիշ չեղ չեր գտնում. բանվորներին ու գյուղացիներին խրամատների մեջ թաղցնելուց բացի, ուրիշ բան չեր կարող անել:

Բանվորներին ու գյուղացիներին նոր հողեր պետք չեն, նրանց խաղաղություն և իրենց կապիտալիստներից ազատագրվել է պետք: Նրանց ուրիշ կռիվ եր պետք, — կռիվ պալատներին: Բանվորներն ու գյուղացիները փորձում ելին Լենինգրադում ու Բազվում գործադուլ անել և այդպիսով պատերազմի դեմ բողոք հայտնել: Սակայն ցարական կառավարությունն այս անգամ ել հաղթանակեց, ճիշտ է, վերջին անգամ: Բանվորներն ու գյուղացիները խրամատներ գնացին հարուստների համար կռվելու: Բայց ծանր փորձերն ու զրկանքները բանակն ել փոխեցին: Բանակը մի ուրիշ բան դարձավ, այլևս այն կույրը չեր, վոր 1905 թվին բանվորների վրա չեր կրակում: Բանակը համաշխարհային սպանդանոցի սովորեցրածն եր ու հասկացավ թե ով է իր խակական թշնամին: Այս բանում բալլևիկների կուսակցությունն ել բանակին ոգնեց: Պատերազմի ժամանակ բալլևիկները մնացին միակ քաղաքական կուսակցությունը, վոր ի լուր ամբողջ աշխարհի բարձրաձայն բողոք հայտարարեց պատերազմի դեմ, վոր արտասահմանում, Իլլիի

դեկավարությամբ, հալածեց մյուս չեռերները սոցիալիստներին: Պատերազմ—պատերազմի դեմ:

1917 թվականի մոտերքը քաղաքներում ու գյուղերում ապրուստը դժվարացավ: Լենինգրադի բանվորներն ապստամբեցին ու փողոց դուրս չեկան: Բանակի զինվորները միացան նրանց ու թագավորը տապալվեց:

Բայց կռիվն այսքանով չվերջացավ: Բանվորները թշնամիներից դեռ շատ կային: Պետք էր կռիվը շարունակել:

Իշխանության գլուխ կանգնեց բուրժուազիայի կառավարութունը, վոր պատերազմին վերջ տալու մասին չէր ել մտածում: Հակահեղափոխական գեներալներն իրենց զորքերով շարունակեցին մնալ մայրաքաղաքում: Բանվորները 1905 թվի ու 1917 թ. Փետրվարյան հեղափոխության մեջ փորձվել էին: Նրանք կարմիր գվարդիա ստեղծեցին ու զինվեցին:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Միապետութունը տապալելուց հետո կերենսկու կառավարութունը շարունակում էր պատերազմը Գերմանիայի և Ավստրո-Հունգարիայի դեմ: Պատերազմը նոր գոհեր էր տանում: Պատերազմն աշխատավոր ժողովրդին թանգ նրա-

տեց: Ընդամենը 3.000.000 մարդ սպանվեց: Այս թվի մեջ դեռ չեն մտնում մարդկային այն զոհերը, վոր համաճարակը ժողովրդից խլեց: չի մտնում ծննդաբերության նվազումը և այլն: Բուրժուազիայի շերտերում պատերազմն աշխատավոր ժողովրդին 36 միլիոն կյանք նստեց: Բացի այդ, ճնշումներն ու ամեն տեսակի հարկերն ավերացան, թանգությունն աճեց: Բուրժուազիան կերենսկու որով ևս շարունակում էր հարստանալ: Այդ պատճառով ել Լենինգրադի բանվորներն ապրիլին փողոց դուրս չեկան, պահանջելով՝ «Իշխանությունը—խորհուրդներին», «հողը—գյուղացիներին»՝ «կռիվ—պալատներին», «ազատություն—աշխատավորներին»: Բանվորները դուրս չեկան բայցևևիկների դեկավարությամբ: Մինչ այդ, ամեն մի ֆաբրիկում, ամեն մի չգործարանում կարմիր գվարդիայի մարտական ջոկատներ կային: 1917 թվի հուլիսին կարմիր գվարդիայի թիվը 10.000 մարդու հասավ: Սակայն վոչ միայն Լենինգրադում, այլև մյուս քաղաքներում ել՝ Մոսկվայում, Իվանովո-Վոզնեսենսկում, Դոնի ավազանում, Ուրալում ել բանվորները մարտական ջոկատներ էին ստեղծում: Բանվոր դասակարգն իր բանակն էր կռում ու կռիւում:

Ապրիլյան ցույցին բանվորները զինված դուրս չեկան: Բուրժուազիան վախեցավ: Սկսեց

միջոցներ ձեռք առնել Կարմիր գվարդիան զինաթափ անելու: Սակայն բանվորներն ելի հենց կարողացան հնարը գտնել ու ֆաբրիկային միլիցիայի անվան տակ ջոկատներ պահել, նոր զենք, նույնիսկ գնդացիք ձեռք բերել Հոլիստյան անհաջող յեղուկից հետո, այս բանն առանձնապես Լենինգրադի բանվորներն ստիպված յեղան անելու:

Բանվորները հուլիսին գուլջի դուրս յեկան ու հրացանի բռնվեցին յունկերների ու կերենսկու զինվորների (կազակների) կողմից: Այս բանից հետո սկսվեցին զինված հարձակումներ բալշևիկների կոմիտեների վրա. տեղի ունեցան առաջնորդների ձերբակալություններ ու վորոշ բալշևիկների սպանություններ: Բայց Կարմիր գվարդիային չհաջողվեց վոչնչացնել բուրժուազիային. Բուրժուազիան իր հարվածող ջոկատներն եր ստեղծում: Գեներալները նույնպես քնած չելին: Կորնիլովը Լենինգրադի վրա շարժվեց: Ահա հենց այստեղ ել պարզվեց բանվորների ուզին ու կազմակերպվածությունը: Բանվոր դասակարգը վրդովված մըջնոցի պես ցնցվեց: Կարմիր գվարդիայի ջոկատներն սկսեցին շտապ լրացվել, ուժեղ կերպով պատրաստվել ու զենք ճարել: Շիսսելբուրգից յեկող Կարմիր-գվարդիականներն իրենց հետ մի նավ ուղմբ ու կիցա-

նյութ բերին: Կարմիր գվարդիան զինվեց ու ել ավելի ուժեղ դարձավ, քան հուլիսյան որերին եր:

Բայց այդ ժամանակ մանավանդ հաջող եր գնում Հոկտեմբերյան հեղափոխության զինված ուժեր ստեղծելու աշխատանքի մյուս մասը— բանակը քաջացելն եր այդ: Զինվորները տուն գնալու համար գլուխ ելին պատռում: Նրանք պահանջում ելին վերջ տալ պատերազմին: Բալշևիկները կոչ ելին անում զինվորներին՝ կռվելու խաղաղության, հողը գյուղացիներին տալու համար: Զինվորները ձեռքից ձեռք ելին թոցնում «Խրամատային ճշմարտություն» («Окопная правда») բալշևիկական լրագիրը: Բալշևիկների ազդեցությունը բանակում գնալով մեծանում եր: Զինվորները բալշևիկական բլիշների շո:բժն ելին համախմբվում:

Կոմունիստական կուսակցությունը բանվորներին ու գյուղացիներին նոր կռիվների համար եր կազմակերպում, բանվորներին Կարմիր գվարդիայի մարտական ջոկատների մեջ եր համախմբում, միաժամանակ գյուղացիական բանակ կազմակերպելով. Իսկ յերկրի դրությունը գնալով ավելի ու ավելի վատանում եր: Կալվածատերերի ագարակները վառվում ելին, բանվորներն ու գյուղացիները խռովություններ ելին

սարքում, ավելի ու ավելի բարձր եր հնչում այս կոչը՝ «Ամբողջ իշխանութունը խորհուրդներին»:

Պետրոգրադի խորհուրդը Ռազմա—հեղափոխական կոմիտե ստեղծեց, վորին լենինարկվում էին Պետրոգրադի կապազորի (զարնիզոնի) բոլոր մասերը: Կոմիսարներ նշանակվեցին: Կոմիսարների կարգադրությունները, ղենքերը հանձնելու մասին առանց ուշացնելու կատարվում էին: այսպես որինակ, Սեստրորեցկի զինագործարանն անհապաղ 5.000 հրացան հանձնեց:

Հոկտեմբերի կեսերին Լենինգրադի (Պետրոգրադ) Կարմիր գվարդիան 14 հազար ռազմիկ ուներ, վորոնք հրացաններով ու գնդացիներով էին զինված ու տանկեր ունեցին:

Յեվ պայթեց վորոտը:

Հոկտեմբերյան կռվին մասնակցող Կարմիր գվարդիականներից մեկը պատմում է.

«Հոկտեմբերի լույս 25-ի գիշերն եր: Կենտրոնը վորոշել եր դուրս գալ: Շրջաններին կարգադրել էին զրքերը, զոկումենտները, կուսակցության ու Կարմիր գվարդիայի անդամների ցուցակները թաքցնել: Այս բոլորը, ի հարկե, հենց այնպես՝ զգուշության համար եր արվում: Ինչ վոր հանդիսավորութունն ու մարդկանց շղերի լարվածութունն եր զգացվում» .. Իսկ այնուհետև. —

«...Կես զիշերի մոտ եր. «Ավրորա» հաժապիլի թնդանութները վորոտացին, հրացանները պտպտացին, գնդացիները ճրտճրտացին: Մեր շոկատները մասնակցեցին Ձմեռային պալատը վերցնելուն, հեռախոսային կայանը, պետական բանկը գրավելուն, Սմոլնիի պաշտպանության, Պետրոպավլովսկի բերդը մտան և այլն: Հետևյալ որերում Վիբորգի Կարմիր գվարդիականները մասնակցում էին Վլադիմիրյան յունկերների զպրոցի վրա գրոհ տալուն, հեռախոսային կայանը լքեա խլելուն»...

Կարմիր գվարդիան ամենավտանգավոր տեղեր եր մտնում, բանվորների կողմն անցած — Կերենսկու հարվածող շոկատների զինվորների հետ ամեն տեղ հաղթութուն տանելով սպիտակ գվարդիական շոկատների դեմ:

Մոսկվայում Կարմիր գվարդիան թույլ եր, ուստի Մոսկվայի բանվորները մեծ զոհերի գնով հաղթանակ տարան և այն ել վոչ այնքան շուտ: Մի ամբողջ շաբաթ Մոսկվայի փողոցներում բուրժուական զորքերի, զխավորապես յունկերների ու կազակների և Կարմիր գվարդիայի միջև կատաղի կռիվներ էլին տեղի ունենում: Սակայն Կարմիր գվարդիան այստեղ ել հաղթող դուրս լեկավ:

Բայց հաղթութունն տանելը, իշխանութուն

գրավելը քիչ էր. անհրաժեշտ էր այդ իշխանութ-
յունն իրենց ձեռքում պահել:

Կարմիր բանակը վոչ միայն քաղաքում էր
կռվում, այլ և դաշտ էր դուրս գալիս: Պետ-
րոգրադի տակ, Պուլկովսի մոտ կռվում էր Կե-
րենսկու զորքերի մնացորդների հետ: Ահա, հենց
այստեղ էր, վոր պարզեց առավել վարժության
ու կազմակերպվածության անհրաժեշտութունը:
Քաղաքում Կարմիր զվարդիան լավ էր կռվում,
բայց դաշտում կռվելու համար սովորել է պետք:
Իսկ խորհուրդները բուրժուազիայի ու գեներալ-
ների ճնշումից պաշտպանելու համար՝ կացու-
թյունն ինչ-վոր զինված նոր ուժեր էր պահան-
ջում:

Խորհրդային իշխանությունը Գերմանիայի հետ
ծանր պայմաններով հաշտութուն կնքեց ու
ցարական հին բանակը զորացրեց (բաց թողեց
տները): Այդ բանակն էլ չէր կարող պաշտպա-
նության գործին ծառայել: Անհրաժեշտ էր մի
ուրիշ՝ այլ ձևով կառուցված բանակ: Յարական
հին բանակին փոխարինելու համար կոմունիս-
տական կուսակցութունն սկսեց Կարմիր զվար-
դիայից արագ կերպով բանվորա-գյուղացիական
Կարմիր բանակ ստեղծել:

ԿՈՒՎԸ ԳԵՆԵՐԱԼՆԵՐԻ ԴԵՄ ԴՈՆԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ՅԵՎ ՈՒԿՐԱՅՆԱՅՈՒՄ

Կերենսկին ու գեներալ Կրասնովը Պետրո-
գրատից փախած զորքի մնացորդների հետ
հարձակում գործեցին Կարմիր զվարդիայի վրա:
Չնայած Կրասնովի կազակ զորքերի լավ զինվա-
ծության ու կազմակերպվածության, Կարմիր
զվարդիան հետ շարտեց նրանց, ջախջախեց ու
գերի վերցրեց հենց Կրասնովին իրեն:

Բայց ամեն անգ Կարմիր զվարդիայի գործո-
ղությունները հաջող չէին գնում: Լենինգրադում
և կենտրոնական արդյունաբերական շրջանում —
Մոսկվայում, Իվանովո-Վոզնեսենսկում, ուր բան-
վորները շատ են, ինչպես և չքավոր գյուղա-
ցիների մեջ հեղափոխական վստահելի մարտիկ-
ներ շատ կային: Ռուսաստանի ծայրամասերում
բանը լավ չէր: Սպիտակ գեներալներն աջնտեղ
փախան, աջնտեղ նրանք սկսեցին սուր սրել Խոր-
հրդային Հանրապետության՝ բանվորների ու
գյուղացիների իշխանության դեմ: Ուկրաինա ու
Դոնի շրջանը բազմաթիվ հին սպաներ, գեներալ-
ներ, Լենինգրադից ու Մոսկվայից վոնգված
բուրժուաներ հավաքվեցին և սկսեցին սպիտակ
զվարդիա կազմակերպել: Գլխավոր ուժերը Դոնի
վրա Կալեդինի, Կարնիլովի և Ալեքսեյևի առաջ-

նորդուծյամբ ելին հավաքվում, իսկ արևելքում՝
Դուռնովի առաջնորդությամբ: Ուկրաինայում բուր-
ժուական իշխանութուն եր. բուրժուայները Կա-
լեդինին ոգնում ելին: Խորհրդային իշխանության
առջև հետևյալ խնդիրները ծառացան. — Չախճախել
Կալեդինին և ոգնել Ուկրաինայի բանվորներին
ու գյուղացիներին, վոր նրանք իրենց չերկրում
բանվորական իշխանութունն ամրապնդեն: Կար-
միր գվարդիան այդ խնդիրն արագ գլուխ բերեց:
Այդ որերին Ուկրաինայի բանվորները բուրժուա-
զիայի իշխանութունը տապալեցին ու Խորհուրդ-
ներ հիմնեցին: Բայց Դոնի վրա կատաղի կռիվ
եր: Մի կողմից՝ կալվածատերերի ճտերից, սպանե-
րից, յունկերներից, կուլակներից ու վոստի-
կանութունից բաղկացած սպիտակ գվարդիան
եր, մյուս կողմից՝ բանվորներից ու գյուղացիներից
բաղկացած Կարմիր գվարդիան եր: Կարմիր գվար-
դիային չերբեմն ցարական քաղաքաված բանակի
կամավոր ջոկատներ ելին միանում: Ցարական
բանակը տներն եր փախել, Հունվարի 29-ին
խորհրդային զորքերը գրավեցին Կիևն ու վորն-
դեցին Ուկրաինական բուրժուաների իշխանու-
թյունը — այսպես կոչված կենտրոնական Ռադան:
Հունվարի 18-ին արևելքում Կարմիր գվարդիա-
կանները Չախճախեցին Դուռնովին ու գրավեցին
Որենբուրգը:

Փետրվարի 24-ին Դոնի հանքավորների ջո-
կատները Մոսկվայից ու Լենինգրադից ոգնու-
թյան չեկաճների հետ գրավեցին Դոնի Ռուստովը՝
սպիտակ գվարդիականների նախկին գլխավոր
փախստատեղին:

Կարմիր բանակն ամենուրեք հաղթանակում
եր: Լավ մարզված ու զինված սպիտակ գվարդիա-
կանները տեղի ելին տալիս Կարմիր բանակի ու
վերջինիս հեղափոխական անվեհերության առաջ:
Խորհրդային իշխանության համար մղած պալա-
րի պատմության մեջ Կարմիր գվարդիան հերո-
սական շատ եջեր ե բաց արել: Բայց Կարմիր գվար-
դիան գլխավորապես անվեհերությամբ ու գոր-
ծողության վճռականությամբ եր հաղթում, այլ
վոչ թե վարժությամբ: Այդ պատճառով ել կալ-
վածատերերի ու ֆաբրիկատերերի սպիտակ բա-
նակների հետ մղվող կռիվը նրանց համար դժվա-
րացավ, չեք ոտարերկրացի կապիտալիստներն
սպիտակ բանակներին ոգնության չեկան:

Այստեղ պետք եր լավ մարզված ու կազմա-
կերպված բանակներ ու շտաբներ ստեղծելու
մասին մտածել:

ՈՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ԲՈՒՐԺՈՒԱԶԻԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԴԵՄ
(1918)

Խորհրդային իշխանութունը բոլոր հողերը,
ֆաբրիկաները, գործարաններն ու բանկերը պե-

տական, այսինքն՝ բանվորների ու գյուղացիների սեփականութուն հայտարարեց:

Այսպիսով խորհրդային իշխանութունը վոչ միայն ռուսական, այլև ոտարերկրյա կալվածատերերին ու կապիտալիստներին քարուքանդ արեց: Անգլիական ու ֆրանսիական բուրժուաները Ռուսաստանում հող, ֆաբրիկ ու դրամ ունեյին և հեղափոխութունը նրանց սաստիկ կրծում մաշում եր: Խորհրդային իշխանութունը պատերազմին դեմ դուրս չեկավ, իսկ ֆրանսիական ու անգլիական կապիտալիստներն ուղղում ելին պատերազմը շարունակել: Խորհրդային իշխանութունն սկսեց ճնշված ազգութուններին դարավոր ստորկութունից ազատագրել, բայց այդ բանն Անգլիային, վոր բազմաթիվ սարուկներ ունեւ, ձեռնտու չեր: Խորհրդային իշխանութունը — բանվորների ու գյուղացիների իշխանութունը — կապիտալիստների հետ ունեցած պայքարի մեջ համայն աշխարհի բանվորներին ու գյուղացիներին որինակ դարձավ: Կապիտալիստները չեյին ուղղում այդ բանը թույլ տալ: Ռուսաստանում Խորհրդային իշխանութւյան գոյութւյան ամեն մի ուրը նրանց համար սպառնալիք եր:

Կարմիր գվարդիայի ու սպիտակ գվարդիականների ծավալվող պայքարին բոլոր չեքկրների բուրժուազիան ուշադրութւյամբ հետևում եր: Յեւ

ահա, չերբ այդ բուրժուազիան տեսավ, վոր Կարմիր գվարդիան հաղթանակում ե, ու սպիտակները փախչում են, ինքն ել խառնվեց այդ կովին և իր զորքերն ու զենքերը Կարմիր զորքերի դեմ ուղարկեց:

Կապիտալիստներն ուղղում ելին Խորհրդային իշխանութւյանը ճգմել, հեղափոխութւյան արջան մեջ խեղդել: Բայց նրանց հույսերը չարդարացան. Ռուսաստանի բանվորների ու գյուղացիների, հեղափոխական Կարմիր զորքերի համառութւյան և ուժի դեմ կապիտալիստները վոչինչ չկարողացան անել:

Սկսվեց Գերմանիայից: Խորհրդային իշխանութւյունը բոլոր չեքկրներին հաշտութւյուն առաջարկեց: Բացի Գերմանիայից վոչ վոք չարձագանգեց:

Սակայն Խորհրդային կառավարութւյան հետ հաշտութւյան բանակցութւյուններ վարելով հանդերձ, Գերմանիան իր զորքերն առաջ շարժեց: Տեխնիկայի վերջին խոսքով լավ մարզված ու զինված գերմանական զորքերն սկսեցին հաղթել Կարմիր Գվարդիական ջոկատներին: Գերմանացիները գրավեցին համարյա վողջ Ուկրաինան ու սպառնում ելին Պետրոգրադը (Լենինգրադը) վերցնել: 1918 թ. ապրիլի 7-ին նրանք գրավեցին Խարկովը, իսկ մայիսի 9-ին՝ Դոնի Ռոստովը:

Գերմանիայի հետ ծանր պայմաններով հաշ-
տություն կնքվեց, բայց Լենինը պետքն աշխատանք
նակ ընդունում էր, վոր Խորհրդային իշխանու-
թյունը պահելու համար պետք է այդ առաջարկն
ընդունել:

Սակայն անփնաս պրծած Կարմիր գվարդիա-
կան ջոկատներն ել այդ ուրերին կարողանում ելին
լավ հակահարված տալ Ռուսիային, յերբ վեր-
ջինս փորձում եր Ուկրաինայի գրավել, 1918 թվի
փետրվարին Կարմիր ջոկատները նրանց այնպես
ջարդուփշուր արին, վոր ուսմիները Ուկրաինայի
գրավելու փորձերը մտներից հանեցին:

Նախքան Կարմիր բանակ ստեղծելն անհրա-
ժեշտ եր հին բանակն արձակել, ուստի գլխա-
վոր ուշադրութունը ցարական բանակի զինվոր-
ներին տուն թողնելու վրա յեր կենտրոնացած:

Նոր բանակի կազմակերպումը, սկզբում կա-
մավորական հիմունքներով, Լենինը գրադում միայն
տեղի ունեցավ:

Փետրվարի 23-ին՝ ամբողջ Ռուսաստանում
Բանվորա-գյուղացիական Կարմիր բանակ ստեղ-
ծելու դեկրետ հրատարակվեց: Այդ դեկրետի
համաձայն Կարմիր բանակը համեմատաբար ավելի
գիտակից ու կազմակերպված, 18 տարեկանի
հասած աշխատավորներից ու կամավորներից պետք
է կազմվելու Կարմիր բանակ մտելիս կուսակցա-

կան կամ արհմիութենական մարմինների չերաշխա-
վորություն եր պահանջվում: Փետրվարի 23-ը
Բանվորա-գյուղացիական Կարմիր բանակ ստեղ-
ծելու ու է համարվում:

Ամբողջ յերկրում ռազմական բաժանմունքներ
ստեղծվեցին ու կամավորների ցուցակագրություն
հայտարարվեց: $2\frac{1}{2}$ ամիս հետո Կարմիր բանա-
կում 100-000 մարդ կար: Բանակը բանվորներն
ու գյուղացիներն ստեղծեցին, իրենց միջից լավա-
գույն մարտիկներ տալով: Այդ բանակը կազմա-
կերպողն ու կառուցողը Կոմունիստական կու-
սակցությունն եր: Կարմիր բանակ բանվորներ,
չքավորներ, բառարկներ ելին մտնում, կռիվե-
րում կռված ու կռվված Կարմիր գվարդիական
ջոկատներ ու ցարական հին բանակի զինվորներ
ելին մտնում:

Խորհրդային իշխանությունը միաժամանակ
բանվորներից ու գյուղացիներից հրամանատար-
ներ պատրաստելու գործն է կարգավորում ու
այդ նպատակով դասընթացներ ստեղծում: Կար-
միր գվարդիական ջոկատների հրամանատարները
հենց իրենց բանվորները կամ զինվորներն ելին,
վորոնք ցարական բանակից ելին չեկած և առաջ
ելին քաշված չեղել սպիտակ-գվարդիականների
հետ ունեցած կռիվների ժամանակ: Սկսեցին հին
սպաներին ել կանչել: Նրանց մեջ կալին այնպիսի-

ները, վորոնք ադնիվ ելին ու կարմիր բանակ ստեղծելու համար շատ բան ելին արել: Հրամանատարներն սկսեցին նշանակվել: Բայց նրանց աշխատանքների վրա հսկելու համար սկսեցին ամեն մի հրամանատարին կից՝ Կոմունիստական կուսակցության անդամներից կոմիսար նշանակել: Կոմիսարները բանվոր դասակարգի լավագույն, զիտակից ու վճռականներ կայացուցիչներից ելին նշանակվում: Շնորհիվ այդ կոմիսարների ու կոմունիստական բՆիշների աշխատանքների՝ Կարմիր բանակը կարճ ժամանակում կարողացավ ամրապնդվել ու զիմանալ ռուսական և ոտարերկրյա կապիտալի զորքերի դաժան կռիվներին:

Կարմիր բանակ կազմակերպելու գործում գլխավոր քայլն այն էր, վոր՝ զորակոչի միջոցով պարտադիր զինվորական ծառայություն մտցվեր: Այդ լատին դեկրետ 1918 թ. հունիսի 12-ին հրատարակվեց:

Այդ որերին խորհրդային չեքկրիգիսին ամպրոպի առաջին հարվածը ճալթեց, չեք չեքկրի ներսում թշնամի - չեխոսլավակները չեքեան չեկան:

Չեխոսլավակներից Կերենսկին մի կորպուս էր կազմակերպել գերմանացիների դեմ: Յերբ գերմանացիները հարձակում գործեցին, այդ կորպուսը հրաժարվեց կռվել ու խնդրեց, վոր իրեն ֆրանսիա ուղարկեն:

Խորհրդային իշխանութունը համաձայնեց այդ առաջարկին ու սկսեց կորպուսի մասերը Սիբիր շարտել, վոր այնտեղից նավերով ուղարկի: Բայց ճանապարհին չեխոսլավակներն սկսեցին Կարմիր զորքերին զինաթափ անել, խորհուրդները ցրվի տալ ու բուրժուական իշխանութունը վերականգնել: Չեխոսլավակներն այդ բուրժուական գլխական ու ֆրանսիական կապիտալիստների ոգնությամբ ելին անում: Նրանք գրավեցին ամբողջ Վոլգան՝ վողջ հացաշատ շրջանն ու այդպիսով սպառնում ելին Մոսկվայի ու Լենինգրադի բանվորներին սովով խեղդել: Յերիտասարդ Կարմիր բանակի ջոկատները լավ չելին կարողանում կռվել չեխոսլավակների դեմ, վորոնք միշտ նորանոր հաղթութուններ ելին տանում: Չեխոսլավակների հովանավորության տակ Սամարայում եսերների հակահեղափոխական մի կառավարութուն է ստեղծվում, իսկ Սիբիրում Կոլչակն է չեքեան գալիս, վոր հետո իրեն «համաշն Ռուսաստանի կառավարիչ» է հայտարարում: Հյուսիսում՝ Արխանգելսկում չեքեսուն հազար անգլիացի, ութ հազար ֆրանսիացի, հինգ հազար սերբ ու և 15 հազար բելգիացի ու կանադցի չեն ափ իջնում: Վոլգայի շրջանում 70.000 չեխոսլավակ կար, Սիբիրում 20000 ամերիկացի ու յապոնացի կար, Կովկասում անգլիա-

կան ու թուրքական զորքերն ելին, իսկ Միրլիրում դեռ չինական զորքեր ել կալին: 1919 թ. ամբողջ Ռուսաստանում ընդամենը 500-000 ոտարեկրացի զորք կար: Այս թվի վրա պետք ե ավելացնել Ռուսական սպիտակ գվարդիական բանակները — արևելքում՝ Կոլչակը, հարավում՝ Դենիկինը, հյուսիսում՝ Միրլերը և Լենինգրադի մոտ՝ Յուգենիչը: Խորհրդային Ռուսաստանը սեղմվեց, մի փոքրիկ՝ հրեղեն, Կարմիր ողակ մնաց: Բանվորն իր ուժերը լարեց ու չորս կողմից պաշտպանվեց:

Սակայն, միայն ծավալված ճակատով չէ, փոր ռուսական և ոտարեկրացի կապիտալիստները չորս կողմից սեղմում են Խորհրդային յերկիրը: Ողակի ներսում հակահեղափոխությունն իր ցանցն ունի ու թիկունքն ե քայքայում: Յարոսլավում հակահեղափոխական ապստամբություն ե ծագում: Կարմիր զորքերը մի քանի որ ստիպված են լինում կռվելու Յարոսլավում դարան մտած (թագ կացած) սպիտակ գվարդիականների դեմ: Հեղափոխության առաջնորդների վրա հարձակումներ են կազմակերպում: Պետրոգրադում սպանվում են ընկ. ընկ. Ուրիցկին ու Վոլոդարսկին: Ընկ. Տրոյկու դեմ մահափորձ ե պատրաստվում: Յեվ վերջապես, ստոր մարդասպաններին հաջողվում ե Վլադիմիր

Իլիչ Լենինի կյանքի դեմ մահափորձ կատարել: Ամեն կողմից՝ թե՛ ճակատից ու թե թիկունքից հակահեղափոխությունը հարձակում ե գործում: Վտանգը մեծ եր: Խորհրդային իշխանություն վիճակն անասելի ծանր եր: Բայց Կարմիր բանակը թշնամիներից սովորել եր, թե ինչպես պիտի հաղթի: Բանակի առանձին մասերն ու շտկաները միանում, գնդեր ու դիվիզիաներ ելին կազմում: Նրանք ալլևս չեն նահանջում, նրանք ձգտում են հարձակման անցնել: Սպիտակներին չհաջողվեց Մոսկվա խուժել, կալվածատիրոջ ու ֆաբրիկատիրոջ իշխանությունը վերադարձնել, բանվորներին վոլչնացնել, փոր հանդգնել են իշխանությունն իրենց ձեռքը վերցնել:

Խորհրդային իշխանությունը նորանոր զինակոչեր ե հայտարարում, կուսակցության և արհմիությունն անգամները զորակոչվում են: Ամբողջ յերկիրը ճակատի համար եր աշխատում: Ամեն ինչ ճակատի համար:

Տեղի չե ունենում հանկարծակի փոփոխություն: Կոմունիստներն իրենց հետ աշխուժություն ու հաղթանակելու վստահություն բերին զորամասեր: Զորամասերն սկսում են ամրապնդվել. 1918 թվի սեպտեմբերի 8 — ին հարձակման են անցնում ու զրավում Կազան:

Սկսում ե չեխո-սլավական ու սպիտակ գվարդիական զորքերի արագ նահանջ: Հոկտեմբերի 12-ին Կարմիր բանակը գրավում ե Սիմբիրսկը, հոկտեմբերի 7-ին Սամարա չե մտնում, ուր նրան դիմավորում են սպիտակ գվարդիականների դեմ ապստամբած բանվորները:

Ցրտին, ձյան վրա վտարբերիկ ու կիսամերկ, հաճախ առանց փամփուշտների, միայն նիզակներով—Կարմիր բանակայինները վերցնում են Բուզուրուսլանը և Ուֆան, ու մանր կոիվներով — Որենբուրգ և Ոմսկ բաղաճները: Այսպես ե պսակվում ես-երական սահմանադրական կառավարության հակահեղափոխական զորքերի դեմ կատարած արշավանքը:

Հենց այդ ժամանակ Կարմիր բանակին հաջողվում ե չետ մղել ոտարերկրյա զորքերի հարձակումը հյուսիսի վրա:

Գերմանիայում՝ 1918 թ. նոյեմբերին բանվորներն իրենց թագավոր Վիլհելմին զահնկեց են անում: Գերմանական զորքերը լսելով հաշրենիքում ծագած ապստամբության մասին ու գտնվելով ռուսական հեղափոխության տպավորության տակ, սկսում են ազատել Ուկրաինան ու ցրվել տները: Ժողովուրդն ապստամբում ե. գերմանական նահանջող բանակին կրնկակոխ՝ Կարմիր զորքերն ոգնության են գնում ապստամբ

ժողովրդին: Բելոռուսիան, Լատվիան ու Եստոնիան խորհրդային հանրապետություններ են դառնում:

Ուկրաինայում Կարմիր ապստամբներն սպիտակ գվարդիականներին ջարդում, Կարմիր բանակ են ստեղծում ու վերականգնում են խորհրդային իշխանությունը:

Սակայն գնացող գերմանական զորքերին փոխարինելու համար Ուդեսսա Փրանսիական, իսկ Նիկոլաև հունական զորքեր են ափ հանվում: Փրանսիական զորքերի մեջ սեամորթ շատ գնդեր կային: Բանվորներից բաղկացած իր գնդերի վրա բուրժուազիան հույս չեր դնում: Նրա չերկյուղն արդարացավ: Հենց վոր Փրանսիական զորքերը Կարմիր բանակի հետ ընդհարվեցին, վերջինիս նրանք չկարողացան դեմ դնել: Հեղափոխական ազիտացիան, հեղափոխության վերելքն ու Կարմիր զրոշներն ազդում եյին Փրանսական ու հունական զինվորների վրա: Փրանսիական զորքերի մի մասը բաց դրոշակներով Կարմիրների կողմնացավ: Մյուսները ճակատից հեռացան ու գեներալներից պահանջեցին՝ վոր իրենց տուն ուղարկեն: Նավատորմում խմորումն սկսվեց:

Կարմիր բանակն Ուկրաինայում ել հաղթող հանդիսացավ: Ուկրաինան խորհրդային դարացավ:

1918 թվի վերջերին ու 1919 թվի սկզբներին, չերբ Կարմիր բանակը բազմաթիվ թշնամիների հետ իր հաշիվը աեսավ, իր շարքերը մեծացրեց, մինչև 1,500,000 մարտիկի հասցրեց։ Սպիտակ գվարդիականների հարձակումն ու խորհրդային իշխանությանն սպառնալը զոդեցին բանվորների ու գյուղացիների այդ բանակը և ամրապնդեցին նրա կապն աշխատանքի հանրապետության ամբողջ աշխատավոր ժողովրդի հետ։

Կապիտալիստները տեսան, վոր դժվար է Խորհուրդներին տիրել։ Դանդաղ, բայց հաստատուն կերպով նորանոր արշավանքներ ելին նրանք պատրաստում Խորհրդային անդրանիկ հանրապետության դեմ։ Կարմիր բանակին նոր ճակատամարտեր ու նոր փորձություններ ելին սպասում։ Բայց Կարմիր բանակը պատրաստ էր ընդունելու այդ ճակատամարտերն ու փորձությունները։

Վ. Ի. Լենինի նախագահությամբ Աշխատանքի ու Պաշտպանության Խորհուրդ—ԱՊԽ ստեղծվեց, վոր խորհրդային իշխանությունը պահպանելու համար բոլոր ուժերի ու միջոցների մոբիլիզացիա արեց։

Ամբողջ չերկիրը պատրաստ էր նոր կռիվներին։

ՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՒ ՀԱՂԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԱՐԻ

1919 թիվը Կարմիր բանակի հաղթություններով սկսվեց։ Սակայն պատերազմը դեռ նոր էր սկսվում։ Թշնամին նոր հարձակումների պատրաստություններ էր աեսնում։ Թշնամին ուժեղ էր ու դաժան։

Արևելքում, Սիբիրում, Ուրալի լեռներից այն կողմն ադմիրալ Կոլչակը բանակ էր հավաքում։ Նա իրեն Ռուսաստանի «գերագույն կառավարիչ» հայտարարեց։ Ֆրանսիական, անգլիական ու յապոնական կապիտալիստները զենքով ու փողով ոգնում ելին նրան։

Սիբիրի գյուղացիներն սպիտակ բանակ մտնել չեցին ուզում։ Կառնիլովը բռնի կերպով էր հավաքում. անհնազանդներին գնդակահարում, կախաղան էր հանում։ Այսպես նա իրեն համար բանակ հավաքեց ու գարնանն սկսեց կարմիր զորքերի վրա շարժվել։

Զեխո-սլավակների դեմ մղած անընդհատ կռիվներից տանջված, Կարմիր բանակը չի դիմանում Կոլչակի հարձակմանն ու սկսում է նահանջել։ Սակայն, ամբողջ խորհրդային չերկիրը վտաքի չե կանգնում և կոմունիստների նոր զորահավաք անում։ Կարմիր բանակն սկսում է ամրապնդվել ու նոր ուժեղով հավաքվել։

Իսկ այդ ժամանակ Կոլչակի բանակն սկսում է քայքայվել: Այդ բանակը բռնի զորակոչի չենթարկված գյուղացիներին երբ բաղկացած: Նրա բանակում ճիպոտի կարգապահություն երթագավորում: Սպաները զինվորներին ծեծում, առանց դատարանի կախաղան ելին հանում: Սիրերում անգլիական, ֆրանսիական ու յապոնական բուրժուական զորքերն ելին յերկրի տեր ու տիրականը, նրանք թալանում ելին գյուղերը, գյուղացիները պարտիզանական խմբերի մեջ ելին մտնում, Կոլչակի զորքերի դեմ ելին կռվում ու թիկունքում քանդում ելին ճանապարհները: Այս բոլորը քայքայում ելին Կոլչակի բանակը:

Կարմիր զորամասերը նորից են հարձակման անցնում: Կոլչակը փախուստի չե մատնվում ու նրա զորամասերը կարմիրների կողմն են անցնում: Թիկունքից պարտիզաններն են սեղմում: Նոյեմբերի 14-ին Կարմիր բանակը գրավում է Կոլչակի մայրաքաղաքը—Ուսկը: Միբերը գրավված եր: Թուրքեստանը միացել եր խորհրդային Ռուսաստանին: Սպիտակ փոքրիկ բանդաներ ելին մնում: 1920 թվին Կոլչակը գերի վերցրվեց ու գնդակահարվեց:

Սակայն պատերազմը մենակ արևելքում չեր: Թե արևմուտքում, թե հարավում ու թե հեռավոր հյուսիսում կարմիր բանակն ստիպված եր

հակահեղափոխության հարվածները հետ մղել:

Արևմուտքում, Լենինգրադի տակ, Նստոնիայի կողմից Անգլիայի ոգնությունը ցարական հին գեներալ Յուդենիչն է դուրս գալիս:

Լատվիայի և Նստոնիայի հեղափոխական զորքերն սպիտակ գվարդիական իրենց զորքերի հարձակումներին չեն դիմանում: Նստոնիայում ու Լատվիայում բանվորների խորհուրդները ցրվ են տրվում և վերահաստատվում է բուրժուական իշխանությունը: Վերջինիս և Անգլիայի ոգնությունը Յուդենիչը Լենինգրադի վրա չե հարձակվում: Յուդենիչի լավ զինված և ուժեղ զորքերն սկսում են նեղել Կարմիր բանակին: Ծովից անգլիական նավերն ու աերոպլաններն ոգնում ելին Յուդենիչին: Ֆինլանդիան է դուրս գալիս: Կարմիր բանակի թիկունքում Կարմիր բլրի վրա—բերդում հակահեղափոխականներն են դավաճանում: Լենինգրադի անկումն անխուսափելի չեր դարձել: Բայց բանվորները, նավաստիներն ու կարմիր բանակայինները վոտքի չեն չենում: Հեղափոխական նավաստիները Կարմիր բլուրը հետ են վերցնում ու Յուդենիչին փախուստի մատնում: Ոգոստոսին Յուդենիչի զորքերն Նստոնիա չեն շարտվում: Նստոնիան սկսում է հաշտություն բանակցություններ վարել:

Հաշտություն բանակցություններ վարելու

Ժամանակ Յուդենիչը նոր ուժեր ե հավաքում ու հանկարծակի հարձակում ե գործում կարմիր մարտիկները վրա: Այս անգամ նրա ձեռքում տանկեր ու զրահապատ առանձին ավտոմոբիլներ ել կային: Տանկերը կարող են առուններ անցնել, պարիսպներ քանդել ու բոլորովին ճանապարհ չեղած տեղերով գնալ:

Առաջ տանկերն ելին գնում: Կարմիր գորբերն իրարից կտրվում են: Ճակատը ճեղքվում ե: Կարմիր բանակն սկսում ե նահանջել: Լենինգրադը նորից վտանգի մեջ ե: Բուրժուազիան այն աստիճան հույս ուներ, վոր իր թերթերում հայտարարեց, թե Լենինգրադը գրավել ե: Սպիտակ գվարդիան թիկունքում՝ մեր բանակի մեջ իր համախոհներն ուներ: 7-րդ բանակի շտաբում դավաճաններ գուրս չեկան: Յուդենիչը 25 վերստի վրա մոտեցավ Լենինգրադին և բոսպետաբ կարող եր կտրել անցնել Հոկտեմբերյան լեռնաթ-գիծը:

Կարմիր բանակի գլխավոր ուժերն այդ ժամանակ արևելքում Կոլչակի դեմ ելին կռվում, իսկ հարավում՝ Դենիկինի: Սակայն բանվորները ու գյուղացիների մեջ ուժեր են ձարվում: Կարմիր կուրսանաները, Լենինգրադի բանվորներն ու կոմունիստական ջոկատները մոտակա քաղաքներից Լենինգրադ են շարժվում:

Լենինգրադն ինքնապաշտպանություն չեռանդուն պատրաստություններ եր տեսնում: Փողոցներում խրամատներ ելին փորում, ավազով լցված մեշոկներ ելին իրար վրա դարսում, ծակող լեռնաթաղերից սլուններ ելին կանգնեցնում: Կիսաքաղց բանվորուհիներն ու լեռնաթաղերն աշխատում ելին, ձգտելով փողոցների կռվին դիմավորելու և իրենց կյանքը թանգ ծախելու: Հոկտեմբերի 21-ին Յուդենիչը վերջին հենարանի՝ Պուլկովոյի վրա հարձակվեց, բայց Կարմիր գորբերի կողմից հետ շարժվեց: Կարմիրներն ել տանկեր ունեցին: Պուլկովոյի գործարանի բանվորները միջանի որվա մեջ տանկեր շինեցին ու ճակատ շարժեցին:

Կարմիր գորբերը քչեցին Յուդենիչին, ու 919 թվի վերջերքին նրան Նարվա գետի այն կողմը շարժեցին:

Կարմիր բանակը հարավում ստիպված չեղավ մեծ փորձությունների դիմանալու: Ուկրաինայում, Դոնում, ու Կուբանում բազմաթիվ կուլակներ ու կազակներ կային: Հարավում բոլոր հակահեղափոխականները չորս կողմից հավաքվում ելին: Անգլիական ու ֆրանսիական կապիտալիստների ոգնությունը Դենիկինը Կուբանում լավ բանակ ե հավաքում: Անգլիական ու ֆրանսիական կապիտալիստների ոգնությունը Դենիկինը ջարդում ե

Կարմիր բանակի զորամասերը Հյուսիսային Կովկասում ու Դոնի շրջանում: 1919 թվի մայիսից Դենիկինը հարձակումներ ե գործում Նորհրդային Ուկրաինայի և Դոնի ավազանի վրա: Կարմիր բանակի գլխավոր ուժերն այդ ժամանակ արևմուտքում էին, ուստի Դենիկինին հաջողվում ե շարունակ առաջ ու առաջ գնալ: Դենիկինը կազակների ամենաընտիր զորամասեր ու լավ հեծելազոր ուներ: Կարմիր բանակը հեծելազոր համարյա չուներ: Իսկ այնտեղ թիկունքում Մախնոն ու ատաման Գրիգորեն են դավաճանում, Մախնոն Նորհրդային իշխանութանն ոգնում եր Ուկրաինան թշնամիներից ազատելու, բայց չերը Նորհրդային իշխանութունն սկսեց պլանաչափ հեղափոխական շինարարութուն ու պարտիզանականութունը լիկվիդացիա անելու գործին ձեռնամուխ լինել, Մախնոն սկսեց խորհուրդները ցրել տալ:

Այդ պատճառով Կարմիր զորքերն Ուկրաինայում չերկար դիմադրել չկարողացան: Հաղթութունը Դենիկինը տարավ: Սպիտակ գվարդիականները քաղաքներում ու գյուղերում սկսեցին հաշիվ տեսնել բանվորների ու կոմունիստների հետ, կախել ու գնդակահարել առանց վորևե դատի: Հողն սկսեց կալվածատերերի ձեռքն անցնել: Դենիկինը Մոսկվայի վրա արշավելու պատրաստութուններ եր տեսնում:

1919 թվի ոգոստոսին Դենիկինը Մամոնտովի հեծելազորը Կարմիր զորքերի թիկունքը շարտեց: Մեծ տարածութուններ կտրելով, կազակները քաղաք քաղաք հետևեց ելին վերցնում: Նորհրդային չերկրի մի ծայրից մյուսն այս կողմ հնչեց «Պրոլետարներ, ձիերը պատրաստ»:

Կոմունիստները - բանվորներն ու աշխատավոր գյուղացիներն ելին, վոր առաջինը հզոր, անպարտելի Կարմիր հեծելազոր ստեղծեցին՝ մի քանի ամսվա ընթացքում Դենիկինի հեծելազորին ստիպեցին հաշիվ առնել այն:

Հեկտեմբերին Դենիկինը վերցրեց Ուլյուր, նրա հեծելախմբերը Տուլայի տակ ելին: Թշնամին հեղափոխության սրտին եր մոտենում:

Մոսկվան վտանգի մեջ եր:

Կոմունիստների և արհմիութունների անդամների նոր զորահաք ե. նրանք շտապ ձակատ են ուղարկվում: Կարմիր զորամասերն սկսում են ամրապնդվել:

Իսկ Դենիկինի բանակն իր հերթին քայքայվում ե, ինչպես Կուլչակի բանակն եր իր ժամանակին քայքայվում: Դենիկինի բանակի թիկունքը Կարմիր պարտիզաններն ու կանաչ բանակներն են անցել արդեն: Առանձին զորամասեր կարմիրների կողմն են անցնում: Հեկտեմբերի 19-ին Բուդյոնու հեծելազորը Վորոնեժի

տակ գլխովին ջարդեց Մամոնտովի ու հռչակա-
վոր Շկուրոյի ձիավորներին... Սկսվում է Կար-
միր զորքերի հարձակումը: Սպիտակ բանակն
սկսում է նահանջել ու նահանջում է մինչև
1920 թվի մայիսի 4-ը, չերբ գեներկինշչինան
միանգամայն ջարդ ու փշուր է լինում: Վրան-
գելի հրամանատարությամբ Ղրիմ գնացող մի
քանի զորամասեր են միայն մնում և Կուբանում
ու Դոնի շրջանում՝ մասն բանդաներ:

Կովկասում, Ուկրաինայում ու Ռուսաստանի
հարավում խորհուրդներ են ստեղծվում: Հազուստ
չկար, վտանամանները վատ ելին, սպառազի-
նուհ աչքան ել լավ չեր, ժողովուրդը չկար և
անանցանելի անտառների միջով պետք է ճա-
նապարհ կտրեին:

Անգլիացիներն ու ամերիկացիները լավ ե-
լին զինված ու հագնված ու լավ ել մնումը ե-
լին ստանում: Բայց և այնպես ամեն մի քայլը
համառ կռվով ելին միայն նրանք վերցնում:
1920 թվի սկզբին միայն կարելի չեր ոգնել հյու-
սիսային Կարմիր բանակի մի բուռն կտրիճնե-
րին և անգլիացիներին սառը ծովը թափեր: Սպի-
տակ գվարդիականները մեծ կարողութուն, շատ
մթերքներ, հանդերձանք ու գեներթողին: Հյու-
սիսում Խորհրդային իշխանությունը վերահաս-
տատվեց:

Յերկրագնդի մի վեցերորդ մասի մեկ ծա-
րից մյուսը հեղափոխության կարմիր դրոշն եր
ծածանվում: Դրոշը բանվորագյուղացիական Կար-
միր բանակի վստահելի ու հզոր ձեռքերումն եր:
Այդ բանակի շարքերում մոտ չերեք միլիոն մար-
տիկ կար:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԽԱՂԱՂ ՃԱԿԱՏՈՒՄ

Կարմիր բանակը ռուսական սպիտակ գվար-
դիականներին ջարդ ու փշուր է անում: Ամբողջ
չերկիրը խողաղ աշխատանքի չե անցնում: Ձեն-
քը վաչր չգնելով, Կարմիր բանակն իբրև Խոր-
հրդային պետության մի մասը, չերկրորդ ճակա-
տին—տնտեսական ճակատին է անցնում: Այս
ճակատում ևս Կարմիր բանակը հաղթութուն-
ներ եր տանում: Ուկրաինայի աշխատավորական
բանակը մոտ 1000 շոգեքարշ ու 3,500 վագոն է
նորոգում ու փայտի պաշար պատրաստում:
Գլխավոր գործն այն ժամանակ այն եր, վոր
տրանսպորտը, չերկաթգիծն ու կամուրջները
կարգի բերելին ու ցանքսերի տարածությունն
ընդարձակելին: Որինակ, 6-րդ բանակը գյուղա-
ցիների համար 14,000 դեսյատին հող է վարում
ու ցանում: Կարմիր բանակի ամեն մի զորամաս
բնակչությանն ու պետությանն այս կամ այն
կերպ ոգնություն եր հասցնում:

Սակայն խորհրդային Ռուսաստանի բանվոր-
նորն ու գյուղացիները չկարողացան խաղաղ աշ-
խատանքով յերկար ապրել: Արևմուտքից պանա-
կան Լեհաստանը դարձյալ անգլիական ու, գըլ-
խավորապես, ֆրանսիական կապիտալիստների
ոգնութեամբ խորհրդային Ռուսաստանի վրա
հարձակվեց:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ՈՒ ՎՐԱՆԳԵԼ: 1920 թիվ

Լեհաստանի հարձակումը Վրանգելի հետ
համաձայնեցված եր: Կրիտիկական այն բնույթին,
յերբ Կարմիր բանակը կարող եր Լեհաստանի
Վարշավա քաղաքը վերցնել, Վրանգելի զորքերը
Ղրիմից դուրս սողոսկեցին ու սկսեցին Ուկրա-
նայի վրա շարժվել: Նրանք գեպի Դոնի ավա-
զանի քարաձուխն ելին գնում: Լեհաստանին ոգ-
նելու համար Ուկրաինա ելին գնում՝ քարու-
քանդ անելով Կարմիր բանակի թիկունքը: Սա-
կայն ինչպես քաղաքացիական կռիվների ժամա-
նակ եր լինում, բալչևիկների կոմունիստական
կուսակցության կանչին, Լենինի կանչին բան-
վորների ու գյուղացիների լայն մասսաներ ար-
ձագանգեցին: Սիբիրից, Վոլգայի շրջանից, Կով-
կասից և Ուկրաինայից սկսեցին մարտական զո-
րամասեր շարավել:

Մայիսի 14-ին Կարմիր բանակն սպիտակ

լեհերին քշեց: Կարմիր հեծելազորն ու Կարմի-
հետևակն սպիտակ լեհերին մինչև
Վարշավա փախչել: Ֆրանսիական ու անգլիական
կապիտալիստներն ու բուրժուական մտացած յեր-
կրներն սկսեցին շտապով զենքերի նոր ու նոր
պաշար հասցնել: Լեհաստանում՝ զենք կրող բո-
լոր տղամարդիկ զենքի կանչվեցին: Ազատագր-
ված յերկրամասում՝ կարմիրների յերկրում խոր-
հուրդները վերահաստատվեցին: Այդ բանը բուր-
ժուազիային ել ավելի յեր վախեցնում: Ուստի,
գնալով, սպիտակ լեհերի դիմադրութունն ավե-
լի համառ եր դառնում: Կարմիր զորքերը մի շատ
վտանգավոր վիճակում ելին: Նրանց կապը թի-
կունքի հետ շատ թույլ եր: Իսկ լեհերը միշտ
նոր ու նոր ուժեր ելին ստանում: Կարմիրների
շարժումը սաստիկ դժվարանում եր նաև Վրան-
գելի հարձակումով: Ուստի Կարմիր բանակն
սկսում ե նահանջել: Մինսկի մոտ միայն Կար-
միր զորքերի դիմադրութունն սկսեց ուժեղա-
նալ: Այնուհետև միառժամանակ հանգստու-
թյուն տիրեց: Կարմիր շոկատներն արագ ջարդ
ու փշուր արին Բուլակ-Բալախովիչի բանդանե-
րը Պոլեսիայում ու Պետլուրայինը՝ Ուկրաինա-
յում: 1920 թվի կիսին պատերազմը Լեհաստա-
նի հետ վերջացավ: Հենց վոր հնարավոր յեղավ
զորքի մի վոլոչ մասը հետ քաշել և Վրանգելի

• դեմ ուղարկել, գործերն ավելի հաջող գնացին։
Ճիշտ է, Վրանգելը տանկներ ուներ՝ Անգլիայից ստացած, սակայն Կարմիր մարտիկները ձեռքի ուժմբերով, մանավանդ զիշերները, մենակ գնում վերցնում էլին այդ տանկերը։ Կարմիր բանակայինները նրանց հետ կռվելուց ել չեղին վախենում ու կարողանում էլին նրանց ջարդել։ Ուստի Պերեկոպի վրա մղվող վճռական կռվից առաջ տանկերի մեծ մասը Կարմիր բանակի ձեռքումն էր արդեն։

Բայց Պերեկոպն ըստ ինքյան մի անմատչելի բերդ էր, տեխնիկայի վերջին խոսքով պաշտպանված։ Մի նեղ պարանոց՝ հողի մի կտոր էր այդ, չերկու կողմից ծովով սեղմված։ Ամբողջովին պատած էր չերկաթալարերով ու լցրած էր ահագին քանակությամբ գնդացիներով ու թընդանոթներով։

Մի ամբողջ շաբաթ Կարմիր զորքերը վճռական հարձակման պատրաստություններ էլին տեսնում ու 1920 թվի նոյեմբերի 7-ին հարվածեցին թշնամուն։ Առանց մի րոպե կանգ առնելու, հաճախ մինչև կոկորդները ջրի մեջ խրված, ծակող չերկաթալարերը կրճքով կտրատելով՝ Կարմիր բանակը Պերեկոպի վրայով Ղրիմ թերակղզին մտավ, իսկ Վրանգելն իր առանձ-

նապես հավատարիմ զորամասերի հետ նավեց դեպի Ֆլանսիա։

Ահա այսպես չբացավ Վրանգելը։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՂԹՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ամենադժվար բանը դեռ մնում էր։ Բայց միթե թշնամին չերբեք բոլորովին կհանգստանա։ «Զոռով չըլնի՝ ֆանդով ըլնի»։ Խորհրդային Ռուսաստանը դրսից վերցնելու ճար ու հնար չկա, նրա Կարմիր բանակն ուժեղ է, ուրեմն պետք է ներսից պայթեցնել,— մտածում են բուրժույները։ Բանն ուրիշ դուրս չեկավ։

Կրոնշտատում ու Տամբուլի նահանգում ահարխաառներն ու ես-երները, Անտոնովի առաջնորդությամբ, մտածում էլին Խորհրդային իշխանությունը վոչնչացնել։ Մի բան միայն աչքաթող արին. այդ այն է, վոր բանվորական հեղափոխությունը Կարմիր բանակ ուներ, վոր զբավեց ապստամբ Կրոնշտատը, չնայած վերջինս անմատչելի չեր։ Ճիշտ է, այստեղ պակաս դեր չեղին խաղում նավաստիների և ապստամբների հրամանատարական կազմի միջև չեղած չերկպառակությունները։ Յերբ արտասահմանից Կրոնշտատում վողջույններ ստացվեցին, շարքային նավաստիներն զգացին, թե իրենց ապստամբությունից ինչ հոտ է գալիս։

Այս թշնամուհետ Կարմիր բանակը շուտ հաշիվ տեսավ: Սպիտակ բանդաներին արևելքում ել ջարդեց: Յերկրի տնտեսութունն ու հզորութունն ամրապնդելու մեծ աշխատանքն էր հերթի գրաված: Սպիտակ բանդաների մնացորդներին ջարդ տալու և խորհրդային սահմանները պաշտպանելու համար մեծ բանակ պահելու կարիք չկար: Ուստի 1921 թվին արդեն բանակը 3 անգամ կրճատված էր: Իսկ հետո բանակը բոլորովին փոքրացավ, բայց մնացին նրանք, ովքեր պատերաստ էլին հին մարտիկների ռազմական կտակները կատարելու ու միշտ, չերբ հարկ լինի, հին մարտիկներին հավաքելու և թշնամուն հետ մղելու:

Ինչո՞ւ Կարմիր բանակը հաղթանակող դուրս չեկավ:

Վորովհետև ամբողջ յերկիրը, բոլոր բանվորներն ու աշխատավոր գյուղացիները, կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ, լարեցին իրենց ուժերն ու հաղթութուն տանելու համար ոգտագործեցին այն ամենն, ինչ վոր հնարավոր էր ոգտագործել: Կարմիր բանակը հաղթանակող դուրս չիկավ, վորովհետև սպիտակ բանակների շարքերում բանվորներ ու գյուղացիներ կային, վորոնք չէին ուզում, վոր Ռուսաստանում Խորհրդային իշխանութունը տապալ-

վի: Վորովհետև մեզ ոգնում էլին անգլիական, ֆրանսիական և այլ յերկրների բանվորները, սպիտակ գվարդիայի համար զենքեր փոխադրելը խանգարելով: Վորովհետև մենք այժմ և այն ժամանակ ել կոմունիստական ուժեղ կուսակցութուն ունեյինք և վերջինիս ղեկավարը Վ. Ի. Լենինն էր:

Այժմ մենք խաղաղ վիճակում ենք: Բայց թշնամին քնած չի: Նա կովի պատրաստութուններ է տեսնում: Խաղաղ ժամանակը մենք պիտի հիշենք ու ճանաչենք Կարմիր բանակը: Քաղաքացիական կովի ժամանակ Կարմիր բանակը կովել սովորեց: Վոչ նրա տեխնիկան էր միշտ բավարար, և վոչ ել միշտ «բոլոր կանոնների համաձայն» էր նա պատերազմում: Ուստի Կարմիր բանակը շատ բան պիտի սովորի և, վոր ամենագլխավորն է, ռազմական տեխնիկան պիտի ամրապնդի:

ԿԱՐՄԻՐ ԶՈՐԱՆՈՅՆ ՈՒ ԿԱՐՄԻՐ ՃՍՄԲԱՐԸ

Պիոները պիտի իմանա, թե Կարմիր բանակն ինչպես է ապրում ու ինչպես սովորում: Կարմիր բանակը տոկուն, դիմացկուն պիտի լինի ու լավ վարժեցրած: Ուստի զորանոցում ու ճամբարներում թե ամառը և թե ձմեռը գլխավորապես ռազմական ուսուցմանն են ու-

շաղրություն դարձնում, այսինքն՝ այն բանին, վոր կարմիր բանակայինը զենք բանեցնել սովորի: Կարմիր բանակի զենքերը շատ բազմազան են:

Հրաձգայիններն — առաջ հետևակ (վոտավոր) ելին կոչվում — զինված են թեթև հրացաններով, (կարելի չե ձեռքով տանել) ու ծանր տեսակով — գնդացիներով (անիմլերի վրա չեն տանում): Առանձին հրաձգային գնդերի չերբեմն թնդանոթներ են տրվում: Մեր ամեն մի հրաձգային գունդ ոտաբերկրա ամենալավ զորքերից ել կարող ե պաշտպանվել և կռվել այնպես, ինչպես ֆրանսիական և այլ զորքերն են կռվում:

Հեծելազորը — ձիավորը հրացաններով, զենդացիներով, թնդանոթներով ե զինված, չուրաքանչյուր հեծյալ սուր ու նիզակ ունի: Գնդացիները չերկաթե սալակներով — սալանկաներով են տանում: Թնդանոթաձիգները — թնդանոթներ, հրարձակներ, ականաձիգներ, ռմբաձիգներ ունեն: Այս բոլորը պատերազմի սարսափելի զենքեր են: Այժմ, գալիք կռվում այն բանակն ե հաղթելու, վոր շատ թնդանոթներ ու ռազմամթերքի մեծ պաշար ունի:

Մեր Կարմիր բանակը թնդանոթներով ու գնդացիներով տանկեր, զրահապատ գնացքներ ունի:

Ողալին ու ծովալին տորմիդ ունենք մենք: Զորքերին սպասարկելու համար սակրավորներ (саперы) են պետք (խրամատներ են փորում, ճանապարհներ շինում, կամուրջներ նորոգում կամ քանդւմ), նաև կապ, այսինքն՝ հեռախոսողներ ու հեռագրողներ են պետք:

Այսպես ե զինված մեր Կարմիր բանակը: Կամիր բանակայինները զենք բանեցնելը սովորելու համար $1\frac{1}{2}$ 2 տարի իսկական զինվորական ծառայության մեջ են մնում: Բայց մեզ համար ձեռնառու չե զորանոցներում մեծ բանակ պահել: Ուստի մեր բանակի մի մասը յերկրային ե, այսինքն իր չերկրամասում, իր տան մոտ ե զորակոչվում ու վարժվում: Այդ մասին կխոսենք շարունակության մեջ:

Բացի ռազմական գործից, մի քիչ ել ուրիշ բան պետք ե սովորել:

Մեր Կարմիր բանակը բանվորներից ու զլուղացիներից ե բաղկացած: Նրանք պետք ե իմանան, թե իրենք ինչու համար են կռվում, ովքեր են իրենց բարեկամներն ու թշնամիները: Կարմիր բանակն այս բանի համար մի զենք ել ունի, վոր ոտաբերկրա վոչ մի բանակ չունի, այն ե՝ քաղաքական գրագիտություն, լեռնինի ուսմունքը: Կարմիր բանակի չուրաքանչյուր մարտիկ քաղաքական գիտություններ ե ուսում:

նասիրում, խորհրդային աշխատանքին և մասնակցում: Նա զինվոր է ու ֆաղափացի:

Տեսնենք, թե կարմիր բանակայինն աշխատանքի ինչպիսի որ ունի:

Վաղ առավոտյան զորանոցում (ձմեռը) ու ճամբարում (ամառը) «վեր կենալու» ազգանշանն են փչում: Բոլորը վեր են կենում, լվացվում և թեյել սկսում: Այնուհետև մարզանքի լին գնում: Թե ինչ բան է մարզանքը — ամեն մի պիոներ գիտե, ճամբարներից մի քանիսում ամառը կարմիր բանակայինները տրուսիկներով մարզանքի լին գնում — «պիոներ» դառնում,

Մարզանքից հետո քաղաքական պարապմունքներ են տեղի ունենում: Քաղդեկը կոմունիստներից է, ռազմա-քաղաքական դպրոցն ավարտած, ինքը պատմում է ու կարմիր բանակայիններին պատմել է տալիս, թե ինչպես է կառուցված բանակը, ինչպիսի իշխանութուն ունենք մենք, կարմիր բանակն ինչպես եր կռվում, ով եր Լենինը, և ուրիշ շատ այնպիսի բաներ, վոր կարմիր բանակայինը պետք է իմանա:

Մարզանքից հետո, թարմացած ուղեղով քաղաքականությամբ պարապել կարելի չէ: Այդ պատճառով մեր կարմիր բանակը զբաղեա է, զբել գիտե — այս էլ քաղպարապմունքների ժա-

մանակ են սովորեցնում, — ալի գիտե, թե ինքն ինչու համար է կռվում:

Քաղպարապմունքից հետո մինչև ժամի 13-ը ռազմական գործով են պարապում: ձմեռն ու ամառը սովորաբար այդ նպատակով դաշտ են դուրս գալիս: Չե՞ վոր կռիվը դաշտում կլինի, ուստի կռվելն էլ այդտեղ պետք է սովորել: Դաշտում սովորում են կրակել, թշնամուց թաքնվել (քողարկվել) հակազազ կրել (դիմակներ դադերի դեմ), ման գալ, թշնամու վրա հարձակվել, հետախուզութուն կատարել և այլն:

Ուսումնասիրում են ռազմական որենքները, թե ինչպես անեն, վոր առանց մեծ կորուստների թշնամուն հաղթեն:

Այս նպատակով չերբեմն զորաշարժեր են կազմակերպում, չերբ մի զորամաս մյուսի վրա չե հարձակվում:

Յերեկվա ժամի 13-ից հետո ճաշի լին գնում: Բոլորը շարժական խոհանոցի մոտ են վազում: Մինչև ժամի 16-ը հանգստանում են: Այնուհետև նորից դաշտ են գնում ու մինչև ժամի 19—20-ը մնում: Նորից ռազմական գործ:

Ժամի 19-ից հետո ընթրում են, ապա Լենինյան անկյուն կամ աղումբ հանգստանալու գնում: Կարմիր բանակի ամեն մի վաշտում, եսկադրոնում, մարտկոցում Լենինյան անկյուն կա:

Լենանկյան պատերին առաջնորդները պատկեր-
 ներ, քարտեզներ ու կարմիր բանակայինների
 համար անհրաժեշտ տեղեկություններ կան: Գիրք,
 լրագիր ու հանդեսներ կան: Թերթերի ընթեր-
 ցանություն ու զրույցներ են տեղի ունենում:
 Յերբեմն չերգ ու պարով, խաղերով փոքրիկ յե-
 րեկույթներ են կազմակերպվում: Լենինյան ան-
 կյունում խաղեր շատ կան: Այնտեղ թե քաղվի-
 ճակախաղ, թե քաղֆանթ, թե քաղլոտո, թե
 քաղտիր ու շատ ուրիշ բաներ կան: Քաղղեկա-
 վարն ու կոմունիստների բՆիշն աշխատում են
 կարմիր բանակայինների մեջ: Հերթապահ կու-
 սակցական անդամը կարմիր բանակայիններին
 հուզող հարցերի վերաբերյալ պատասխաններ ե
 տալիս նրանց: Լենինյան անկյունում կարմիր
 բանակայինները նամակ են գրում տուն: Լենին-
 յան անկյունի բոլոր զարդարանքները կարմիր
 բանակայինների իրենց պատրաստածն ե: Զո-
 րանոցի Լենինյան ամեն մի անկյունում, ճամ-
 բարների լենինյան ամեն մի վրանում պիոների
 անկյուն կա: Այնտեղ պիոներական անկյու-
 նում նկարներ, լուսանկարներ կան, պիոների
 շարժման պատմությունն ե գրված: Կարմիր բա-
 նակայինները պիոներների մասին գիտեն: Պիո-
 ներներն ել Կարմիր բանակը պիտի ճանաչեն:

Փամը 10-ին «քնելու» փողն ե փչում: Զը-

մեռը զորանոցում տախտերի վրա, իսկ ամառը
 վրաններում՝ գետնին են քնում:

Թե զորանոցում ե թե ճամբարներում ընթ-
 րիքից առաջ ստուգում ե կատարվում: Կարմիր
 բանակայինները դուրս են գալիս ու շարվում են
 վրանների առջև: Հրամանատարները մարտիկնե-
 րին ցուցակով ստուգում, անունները մեկ մեկ
 կարդում են: Հետո ցայգերգ են նվագում ու
 յերբեմն ել «Ինտերնացիոնալ» յերգում: Ու այն
 ժամանակ հեռվից-հեռու լսվող՝ վողջ աշխարհի
 բանվորների յերգը թուշում ե վրանների վրայով:
 Գուցե արտասահմանումն ել՝ Գերմանիայում՝ կամ
 Ֆրանսիայում՝ մեկն ու մեկի, Ֆրանսիական բա-
 նակի բանվոր ու գլուղացի կարմիր բանակային-
 ները ճամբարներում շուտով «Ինտերնացիո-
 նալ» յերգեն:

ՄԻԼԻՑԻԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բացի մշտական զորամասերից, Կարմիր բա-
 նակը յերկրային զորամասեր — միլիցիական մա-
 սեր ել ունի: Այդ այն միլիցիան չե, վոր կարգ
 ե պահում ու խորհրդային իշխանության մար-
 միններին ոգնում՝ բանդիտիզմի դեմ կռիվ մղե-
 լու: Դրանք նույնպիս հրացանաձիգ դիվիզիաներ
 ու հեծելազոր են, ինչպես ե մշտական բանակը:
 Տարբերությունը միայն այն ե, վոր այս կարմիր

բանակալիները 2 տարի շարունակ զորանոցներում չեն ապրում, այլ կարճ՝ 1-2 ամիս ժամանակով են գալիս: Այդ հավաքներում սովորելուց հետո՝ ցրվում են տները: Ու այդպես 4 տարի շարունակ: Խորհրդալիս իշխանութիւնը ցանկացած բոլորի կարող է նրանց կանչել, ու բանակը միանգամից կմեծանա:

Այսպես անելու պատճառն այն է, վոր ռազմական ծախսերը քիչ լինեն և վորպեսզի, այնուամենայնիվ, լավ, ամեն տեսակի զորքեր հետ մղելու համար բավարար չափով Կարմիր բանակ ունենանք:

21 տարեկանի հասած բոլոր քաղաքացիներին, ըստ իրենց բնակավայրի, մշտական կամ չերկրալիս զորամասեր են նշանակում: Այս բանից մեկ-չերկու տարի առաջ նրանք դեռ, այսպես ասած, նախազինակողյան պատրաստութիւն ել են անցնում, սովորում են զորամասերից դուրս՝ տան մոտ, վարժական կայաններում, ֆաբրիկաների մոտ կամ գավառակալին զուգընթաց:

Յերկրալիս զորամասերում 4 տարի ծառայելուց հետո կարմիր բանակալիները տուն են արձակվում պահեստի համար: Նրանք արդեն ռեզերվում են հաշվում ու միմիայն առանձնապես ծանր ընկերներում կամ զորահավաքի դեպքում պատերազմի կկանչվեն:

ԿԱՐԳԱՊՈԼԻՏԻԿԱԿԱՆ

Պիոներն իր կանոններն է պահում: Պիոներական որենքները պիոները գիտե, այդ որենքներին յենթարկվում ու կատարում է: Կոմյերիտականներն իրենց միութենական, իսկ կոմունիստները կուսակցական կարգապահութիւնը հավատարիմ են: Կարմիր բանակալիները յենթարկվում են հրամանատար ու կոմիսար պետերի հրամաններին:

Հրամանատարները հրաման են տալիս, թե ինչպես անեն, վոր մարտական հանձնարարութիւնը լավ կատարվի: Հրամանատարը բանվորների ու գյուղացիների իշխանութիւն կարգաձև է, նա ինքն աշխատավոր է:

Առանց կարգապահութիւն, առանց հրամանները խիստ կատարելու, բանակը կքայքայվի ու կհաղթվի: Ուստի բոլոր տեսակի հրամանների ամենախիստ կատարումը գալիք պատերազմներում Կարմիր բանակի հաղթութիւն ու հաջողութիւն զրավականն է:

Վողջ Կարմիր բանակը սահմանված տարազ է հագնում: Թեզանիքից (нашивки) կարելի չեիմանալ, թե կարմիր բանակալին վոր զորամասում է ծառայում: Սև յեզրավոր՝ մոռ գունի կոճկառովը (петлица) հրաձիգ է, սև յեզրավոր

մուգ-կապույտ կոճկառովը ձիավոր ե, կարմիր չեզրավոր սև կոճկառովը թնդանոթածիգ ե։ Մնացյալները բանակում ու բարձրագույն կրթական հիմնարկներում (ВУЗЫ--Հրամանատարական դպրոցներ) սպասարկողներ են (ծառայություն մատուցողներ)։

Հրամանատարներն առանձին նշաններ են կրում, վորպեսզի կարելի լինի նրանց կարմիր բանակայիններից զանազանել, վոր կարմիր բանակայինը միանգամից կարողանա իր պետին տեսնել։ Նրանց կոճկառները չեռանկյուններով, բառակուսիներով, ուղղանկյուններով ու շեղանկյուններով են։

Կարմիր բանակի բարձրագույն իշխանությունը խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Ռազմահեղափոխական խորհուրդն է։ Խորհրդի նախագահն է՝ Վ. Լ. Կուրցիովն է, իսկ տեղակալը՝ Է. Լ. Ունուխովն է*)

Կարմիր բանակի բարձրագույն քաղաքական մարմինը ՊՈՒՐ-ն է։ ՊՈՒՐ-ի պետն է՝ Բուքինոն է։ ՊՈՒՐ — բանվորա-գյուղացիական կար-

*) 1925 թ. հոկտեմբերի 31-ին ընկեր Ֆրունզեն մեռավ։ Ռազմահեղափոխական խորհրդի նախագահ նշանակվեց ընկ. Վորոշիլովը, իսկ տեղակալներ ընկ. Է. Լ. Կուրցիովն և Ունուխովը։

միր բանակի քաղաքական վարչությունն է։ ՊՈՒՐ-ը կոմունիստական կուսակցության ԿԿ-ի ռազմական բաժինն է։ Ամեն մի դիվիզիայում քաղաքական բաժիններ, կարմիր բանակի ամեն մի զորամասում կոմիսար, քաղցեկավարներ ու Կ. Կ. (բ.) բջիջներ կան։

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՆԵՐԸ

Կարմիր բանակի ապրած ծանր տարիներում ամեն անգամ չեք հաջողվում կարմիր հրամանատարներին մինչև վերջ սովորեցնել։ Հրամանատարներ հարկավոր ելին, բայց նրանք քիչ ելին։ Դեռ դասընթացներ կամ դպրոցներ չընդունված՝ հարավում, չյուսիսում, Լենինգրադի տակ թշնամի չե բուսնում։ Ու կուրսանտների (դասընթացների ուսանողների) գնդերը Լենինգրադի տակ են գնում։ Կուրսանտներն սպիտակ գվարդիական զորքերի համար ամենամեծ սպառնալիքն են։

Պատերազմի ժամանակ բանվորները ու գյուղացիները՝ իրենց հրամանատարները դուրս չեկան։ Դուրս չեկան Բուդյոնին, Վոսարեցովը, Ֆաբրիցիուսը, Կոտովսկին և շատ ու շատ ուրիշ հրամանատարներ։

Դպրոցներում ներկայումս բանվորներ և գյուղացիներ շատ կան։

1918 թվին ամեն մի 100 սովորողից 37-ը բանվոր եր ու 25 ը գյուղացի, մնացած մասն աշխատավոր ինտելիգենտներ եյին:

1922 թվին՝ ամեն մի 100 սովորողից 28-ը բանվոր եր, 58-ը գյուղացի և 14-ը ուրիշ խավերից: Հիմա՝ 1925 թվին ամեն մի դպրոցում յուրաքանչյուր 100 հոգուց 15-ը կոմունիստ ե և մոտ 60-70-ը կոմյերիտական: Կարմիր բանակի հրամանատարները յերեք տարին շրմալ դպրոցում են սովորում, այնուհետև ռազմական բարձրագույն դպրոցներում ու կարող են սովորել նաև ռազմական ճեմարաններում: Մենք բարձրագույն հրամանատարներ ու խորհրդային ֆելդմարշալներ ունենք:

ՔԱՂՂԵԿՆ ՈՒ ԶԻՆԿՈՍԸ

Կարմիր բանակի ամեն մի վաշտում, եսկադրոնում, մարտկոցում քաղեկ—քաղաքական ղեկավար, իսկ գնդում՝ ղինվորական կոմիտար կա:

Զինկոմը հետևում ե գործառն կարգապահության, և մարտիկներին սովորեցնելու գործում հրամանատարներին ու քաղ-ղեկավարներին ոգնում ե: Զինկոմը կուսակցության բլլի ավագ ընկերն ե:

Այժմ խորհրդային իշխանութունը հրամա-

նատարներին չվստահելու հիմք չունի: Զինկոմն առաջ մասնագետ հրամանատարի մոտ վերահսկիչ եր ու հետևում եր, վոր նա Կարմիր բանակը չմատնի ու չդավաճանի այն: Այժմ մենք բազմաթիվ ազնիվ բանվոր ու գյուղացի հրամանատարներ ունենք, իսկ մնացած հին սպաները խորհրդային իշխանությանը մաքուր են ծառայում: Նրանցից վոմանք կոմունիստներ են դարձել: Ուստի այժմ Կարմիր բանակում միահրամանատարութուն ե մտցվում, այսինքն՝ գործառն ամբողջ վիճակի համար հրամանատարն ե պատասխանատու, իսկ զինկոմը միմիայն քաղաքական ու կուսակցական աշխատանքի համար ե պատասխանատու: Քաղղեկները վաշտերում քաղաքական պարապմունքներ ու զրույցներ են անցկացնում, կարմիր բանակայիններին դաստիարակելու գործում ոգնում են հրամանատարներին, կուսակցության ու կոմյերիտական խմբակների աշխատանքների ասպարիզում բլլիներին ոգնական են հանդիսանում:

Քաղղեկավարն ու զինկոմը կովի մեջ միշտ առաջինն են յեղել, մարտիկների առաջից են գնացել ու կարմիր բանակայիններին իրենց հետեից են տարել:

1921 թվին բոլոր կուսակցական անդամները կեսը Կարմիր բանակում եր, Այժմ նրանք

բավականին քիչ են, ինչպես առհասարակ քչացել է նաև բանակը:

ԲՋԻՋՆԵՐԸ, ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐՆ ՈՒ ԿՈՍՅԵՐԻՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

Կարմիր բանակը նաև շնորհիվ այն բանի չէր կարողանում հաղթել, վոր պատերազմական գործողությունների ծանր բուլեններում նրա շարքերը կոմունիստական ու կոմյերիտական լրացուցիչ նորանոր ուժեր ելին լցվում: Նրանք հոգնած մարտիկներին կազմակերպում, միաձուլում ու դեպի հաղթանակ ելին տանում: Կոմունիստներն ու կոմյերիտականներն որինակելի մարտիկներ ելին: Հաճախ կոմունիստներից մարտական առանձին ջոկատներ ելին ստեղծվում, վորպեսզի ինչ գնով ել լինի, կարողանան վորևե առանձին կարևոր կետ պաշտպանած լինել: Յեվ կոմունիստները մեռնում, բայց անձնատուր չեյին լինում, իրենց տեղը թշնամուն չեյին տալիս: Սպիտակների կողմից կոմունիստների վրա կատարած բարբարոսություններն ել անխիղճ ելին: Նրանք գիտեյին, վոր կոմունիստները Կարմիր բանակը կապում, միաձուլում, այնտեղ հեղափոխական վոգի չեն մտցնում... Ուստի ամբողջ թույնը գլխավորապես նրանց վրա չէր թափվում: Պատահամբ գերի ընկած

կոմունիստների ու կոմյերիտականների վրա սովորականներն անյուր բարբարոսություններ ելին գործ դնում, որինակ՝ լեզուն, ականջներն ու քիթը կտրում ելին, մատները կտրատում, կախաղան ելին հանում, գնդակահարում ելին: Գերության մեջ կոմունիստը շատ ու շատ քիչ էր պատահում, վոր կենդանի մնա, իսկ չեթե հաջողվում էր փախչել, ապա նա հաշմանդամ էր դարձած:

Այժմ Կարմիր բանակի ամեն մի զորամասում կոմունիստական կուսակցության բջիջ գոյություն ունի, ուր ամեն մի կարմիր բանակալին ու հրամանատար կարող է մտնել իբրև անդամ: Բջիջն անկուսակցականների մեջ աշխատանքներ է տանում: Կարմիր բանակի ռազմական կուլթյունն ամրապնդելու գործում բջիջն ոգնում է հրամանատարին ու քաղաշխատակիցներին: Բջիջն ոգնում է կարգապահությունն ամրապնդելու և մարտիկներին սովորեցնելու գործում: Ռազմական ու կարգապահության գործը սովորելու ասպարիզում, ամեն մի կոմունիստ կարմիր բանակալինին որինակ է ծառայում: Կոմունիստները բանակում Ավիոքիմի բջիջներ, «Յերեխաների բարեկամներ» ու «Կորչի անգրագիտություն» ընկերություններ են կազմակերպում: Կոմունիստները բոլոր կարմիր բանակա-

յիններին այդ ընկերությունների աշխատանքներին մասնակից են դարձնում: Կոմունիստներն աշխատում են Լենինյան անկյուններում ու Լենինյան վրաններում և այնտեղ հերթապահություններ են անում:

Ուտարերկրյա բուրժուական վոչ մի բանակում այնպիսի ներքին կուռ կապ չկա, ինչպես մեր Կարմիր բանակումն է:

Կոմունիստական կուսակցությունն աշխատավորների ու հեղափոխության առաջնորդն է: Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ բանավորները ու գյուղացիները կառուցում են իրենց պետությունը: Կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ բանավորներն ու գյուղացիները կառուցում են իրենց Կարմիր բանակը:

Կարմիր բանակում կոմունիստական կուսակցության բջիջներին կից՝ կուսակցությանն աջակցելու կոմյերիտական խմբակներ են կազմակերպվում: Կարմիր բանակայիններին դաստիարակելու աշխատանքների գործում նրանք ոգնում են բջիջներին: Մինչդեռ հրաձիգների ամեն մի վաշտում մոտ 5 կոմունիստ կա, կոմյերիտականները յերբեմն 20-25 մարդ են լինում: Կարմիր բանակի կոմյերիտականները մեծ մասամբ շարքային կարմիր բանակայիններ են:

Նրանք մարտիկներին հետ միասին են ապրում, միևնույն մահակախների կամ թախտերի վրա չեն բնում: Կոմյերիտականները գիտեն, թե ինչով ե ապրում և ինչի մասին ե խոսում կարմիր բանակայինը: Նրան ոգնում են անհասկանալի հարցերը լուծելու:

Թե կոմունիստները և թե կոմյերիտականները Կարմիր բանակը միասին կառուցում ու նրա շարքերն ամրապնդում են:

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿՆ ՈՒ ՊԻՈՆՆԵՐՆԵՐԸ

Պիոները բոլոր չերեխաներին որինակ ե ծառայում: Կարմիր բանակը մյուս չերկրների գալիք բոլոր կարմիր բանակներին նույնպես որինակ ե ծառայելու:

Կարմիր բանակը կապ ունի Խ. Ս. Հ.Մ.-ի բոլոր աշխատավորների ու պիոներների հետ:

Քաղաքացիական կռիվների ծանր տարիներում ճակատում՝ դաժան թշնամու քթի տակ Կարմիր բանակը մանկական տոներ եր կազմակերպում: Այդ տոնակատարությունների ժամանակ կարմիր բանակայինները չերեխաների հետ «չեղբայրանում եյին», մանկական խաղեր, պարեր ու չերգեցողություններ եյին կազմակերպում: Սպիտակ գվարդիայի հետ ունեցած կռիվների մասին չերեխաներին պատմություններ

եյին անում: Պատմում եյին բանվորների ու
գյուղացիների իշխանության մասին: Այդ չերե-
խաներից շատերն այժմ կոմյերիտականներ են
ու հիշում են կռիվներից տանջված ու պատա-
ռուտված կարմիր բանակայիններին:

Հենց հիմա չեւ բոլոր պիոներները ճա-
նաչում են կարմիր բանակայիններին: Բայց այս
կարմիր բանակայինները 1925 թվին իրենց ար-
տաքինով հին կարմիր բանակայիններին նման
չեն: Նրանք ավելի լավ են չափած-կապած, քան
1918 - 1920 տարիներում եր:

Ձորատեսերի ժամանակ կարմիր ղորանո-
ցում ու ճամբարներում պիոներները կարմիր
բանակի սիրելի հյուրերն են:

Յեւ բանվորա-գյուղացիական իշխանության
կոչին, հիշելով Իյիչի պատգամները, վողջ կար-
միր բանակը, իբրեւ մի մարդ, պիոներների պես
ամպրոպային գոռոցով կպատասխանի՝ մի՛ւս
պատաս:

ԳԻՆԸ 20 ԿՈՊ.

